

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATAJA

IV AASTAKÄIK 1929.

Tallinn Eesti Kirjastus-Ühingu trükkkoda, Pikk tänn 2. 1920

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 1. IV aastakäik

TEATAJA

2. jaanuaril 1929.

Ilmub kaks korda kuus.

Telli m i s h i n d :		Toimet a s :	K a u l u t u s t e h i n n a d :	
Aastas . . .	kr. 2.50	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 hlk. . . .	kr. 40.00
Poolaastas . . .	" 1.50	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 "	" 22.00
Villismaale . . .	" 5.00	Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval	1/1 "	" 12.00
Poolaastas . . .	" 3.90	12—2 p. l.		Kaanekülgedel -kokkuleppel

SISU: Uue aasta lävel. Meie praegune majanduslik seisukord. Kaubandus-tööstuskoja eelarve. Hälguskindlustussaaduse eeldus. Eesti-Suome kaubalepingu revideerimine. Kaubandus-tööstuskoja teateid. Tallinna sadama koahed. Majanduslikke teateid kodu- ja villismaalt. Teateid merimeestele. Tööliteateid. Turgude olevaade. Villabõrsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursused.

Uue aasta lävel.

Käesoleva numbriga algab „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ oma neljandat aastakäiku. Oleme teadlikud neist raskustest, mida tuleb võita majanduslikul aegkirjal Eestis, eriti veel sellisel, mis tahab käsitada mitmesuguseid sageli üsna erinevaid alasid. Eesti oludes on see aga paratamatu ja meil tuleb leppida just üldise sisuga majandusliku aegkirjaga, kuna meie väikearvulised majandusringkonnad ei suuda ülal pidada eriaegkirju üksikute alade järele, nagu see sünnib mujal maailmas.

On ju loomulik, et iga üksik majanduse eriala, mis on koondunud Kaubandus-tööstuskoja ümber, meeeldi näeks, et Koja häälekandja tooks võimalikult rohkesti huvitavat materjali nimelt tema erialalt, sest on ju täiesti arusaadav, et töösturile näiteks ei paku väga palju huvi teated ja küsimused, mis on tähtsad võib-olla väikekaupmeestele või merimeestele, ja ümberpöörduvalt. Selles peitubki põhjus, mis tekitab sageli raskusi sellise üldmajandusliku

aegkirja sisu valikul ja nõuab ka tema ümber koondunud mitmekesistelt majandusaladelt vastastikku üksikute huvidest arusaamist, suurt taktitunnet ja leplikku meelt. Ja et meie majandusringkonnid leiab seda taktitunnet ja arusaamist üksikute huvidest ka siis, kui üksikute erialade huvid mõnel juhtumil näivad põrkavat kokku — selle kujukamaks tõenduseks on nende kolmeaastane üksimeelne tegevus Kaubandus-tööstuskojas.

See meie majandusinimeste üksimeelsus ja üldiste seisukohtade leidmine sageli üsna keerulistest huvide suhtumistes täiustab ka Koja häälekandja toimetust energilisele ja väsimatule tööle eelseisval uuel aastal.

Lootes, et „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ poolehoidjad-äriinimesed ka tulevikus toimetust oma lahkete nõuannete ja kaastööga toetavad, soovime kõigile meie lugijale õnnelikku uut aastat!

Toimetus.

Meie praegune majanduslik seisukord ja majanduspoliitika.

Kaubandus-tööstuskoja esimehe J. Puhki Koja

peakoosolekul 10. detsembril 1. a. peetud kõne.

Minu härrad! Loen enesele meeldivaks ülesandeks teid tutvustada meie praeguse majandusliku seisukorraga ja meie majanduspoliitiliste väljavaadetega. Kuid enne, kui asuda selle väga laialise küsimuse juure sisuliselt, lubage heita pilku meie lähemasse minevikku.

Mitte kaua tagasi olime nii poliitiliselt kui majanduslikult ärarippuvad Vene riigist. Peaaegu kõik valmis ja poolvalmis vabrikadid, mida Eestist võis saada, veeti Venesse. Samuti suundus sinna ka põllumajandussaaduste väljavedu: piim, või, juust, kartul, liha, vorstid, kalad jne. Nii Peterburi kui ka Moskva — mõlemad Vene riigi pealinnad — varustati osaliselt Eesti- ja Liivimaa toiduainetega. Kuid ühtlasi olid ka Vene tööstus- ja kaubanduslinnad meie kauba tarvitajad ja meie kaupmeeskond seisis Vene kaupmeestega tihedas kaubanduslikus ühenduses.

Olud muutusid. Tekkis maailmasõda. Suur hiiglane — Vene riik —, kelle majanduslikku jõukust ja poliitilist tugevust kogu maailm imetles, varises järsku kokku. Pöörditi selg liitlastele ning sõlmiti oma endise vastasega, Saksamaaga, häbitav rahu. Hütüdsõnaga — rahu ja leiba! — upitasid kommunistid ennast võimule, kuid ei andnud oma rahvale ei rahu ega leiba, vaid algatasid endisest koledama sõja, kodusõja!

Tuli nälg, algas majanduslik rüüstamine — „grab nagrablennoje!“ — ja varandused, mis kuulusid üksikutele inimestele ja ettevõtetele, riigistati, natsionaliseeriti. Venes pandi maksma uus, seni maailmale tundmata kord — kommunism. See uus poliitiline struktuur ja omapärane majandamissüsteem, mis Venes maksma pandi, ei olnud Eestile vastuvõetav ja meie, toetudes rahvaste enesemääramise õiguse põhimõttele, kuulutasime endid 24. veebruaril 1918. a. poliitiliselt ja riiklikult iseseisvaks ning rippumatuks. Kuid samal momendil vallutasid meid Saksa väed. Algas raskeim ja suurim majandusliku kitsikuse ajajärk — Saksa okupatsioon 1918. a.

Igal alal tundus meil kibedat puudust ja nappust ja seltskonnas kippus maad võtma arvamine, nagu ei suudaks meie üldse püsida majanduslikult iseseisvana, nagu ei suudaks meie maa meie rahvast toita. Seda arvamist õhutati tol korral sakslaste poolt, tahtes kõigutada meie rahva usku oma enese majandusliku jõu ja riikliku olemise võimesse, et meid sundida sellega

avaldama soovi Saksa riigiga liitumiseks. Sest valitses ju tol korral Venes, nagu praegugi, kommunism ja näis, nagu seisaks kommunismist pääsemiseks ainus tee Saksa riigiga liitumises. Kuid saatust tahtis teisiti. Sakslased olid sunnitud Eestist taganema. Sellega ühes lõppes küll Eesti laastamine ainete väljaveo näol Saksamaale, kuid maa oli juba tühjendatud igasugustest tagavaradest ja lävel seisis raske heitlus, — sõda suure Venega!

Meie majanduslik seisukord oli tol korral loomulikult äärmiselt raske. Tuli kõik uuesti alata. Vene, kes meile kaubanduslikult ja tööstuslikult olnud tagamaaks, seisis meiega sõjajalal. Euroopa aga ei teadnud, ei tunnud meid veel. Pealegi olid Euroopa riigid kurnava sõja tõttu samuti raskest majanduslikus seisukorras.

Meil tuli leida ja võita uusi majanduslikke sidemeid, otsida uusi turgusid, oli vaja luua krediitvõimalusi, sest meil enestel puudus raha. Oli hädatarvilik, et riik ja sõjavägi oleks varustatud. Uus tekkinud olukord nõudis meie kaupmeestelt ja tööstureilt kiiret majanduslikku ümberorienteerumist. Ja meie võime uhkusega konstateerida, et sellega said meie majandusmehed hakkama, et meie kaupmeeskonnal ja tööstureil selleks jätkus oskust ja arusaamist ning seda pealegi raskes olukorras, kus õiglast kaupmehe vahetkasku tembeldati marodeerimiseks ja rahva nõõrimiseks. Tagasi vaadates sellele kibedale ajajärgule peame tänuga tunnustama suuri teeneid, mis meie riigimeestel, kõrvuti kaupmeeskonna ja töösturitega, meie riigi ja rahva varustamisel on olnud.

*

Majanduselu parimaks peegliks on riikide eelarved ja nende kaubabilansid. Et saada lühikest ja selget ülevaadet, lubage, et ma neid lühidalt puudutan.

Riigi alul 1918. a. olime majanduslikult täiesti vaeased. Meil puudusid igasugused rahalised tagavarad. Riigi eelarve kokkuseadmisel puudusid meil kogemused tulude ja kulude kooskõlastamiseks. Riigi eelarved 1918. a. kuni 1921. a. olid rajatud oletustele ja näitasid defitsiiti, mis ulatus üle 2½ miljardi mk. Sellest oligi tingitud olukord, et tarvitades emissiooniõigust katsime paberraha trükkimisega oma puudujääke. Ja olgu-gi, et Tartu rahulepingu põhjal Venelt saadud

15 milj. kuldrubla riigikassale üle anti ja et juba 1922. a. peale, mil meil inflatsioon kui sarnane tõeliselt oli lõppenud ning meie mark enam-vähem stabiliseerunud, tekkisid 1924. a. meie marga väärtuses uued kõikumised. See sündis põhjusel, et krediite oli jagatud liig vabalt ja suured summad Eesti Panga raha, mis oleksid pidanud oma likviidsed, olid mahutatud teatavatesse ettevõtetesse ja neid kursi alalhoidmiseks ei saadud tarvitada. Kuid juba 1925. a. alul leitakse abinõud marga kursi stabiliseerimiseks ja siit peale on Eesti mark jäänud püsima ja väärtuses kuni tänapäevani. Veel enam. Juba 1922. a. peale omab ka riigi eelarve tasakaalu, jättes isegi 1922. a. kuni 1927. a. ligi 2¹/₄ miljardit ülejääki.

Eesti pankade üldbilanss, mis 1921. a. suvel näitas 4 miljardit 800 miljonit, tõusis juba 1927. aasta suvel 15.800 milj. mk. peale. Sama aja jooksul on ka hoisummad pankades 1000 milj. pealt tõusnud 3500 milj. mk., teiste sõnadega 3¹/₄-kordseks.

Meie teame, et 1. jaanuarist 1928. a. rahvasteliidu kavale vastavalt läbi viidi Eesti Panga reform. See reform seisis lühidalt järgmises: Eesti Pangale anti raha emissiooniks ainuõigus. Selle ajani kasutas seda õigust Eesti Pangaga paralleelselt ka riigikassa. See ainuõigus võimaldab Eesti Pangal raha väljalaskmist normeerida ja ära hoida inflatsiooni, mis loomulikult meie rahakursi alla viiks. Peale selle võeti Eesti Pangalt valitsuse arvele üle terve rida mittelikviidseid laene, mis varemalt olid antud tööstusele. Nende mittelikviidsete laenude likvideerimiseks loodi uus hüpoteekasutus — Pikalaenupank.

Nii Eesti Panga arve likvideerimiseks kui ka Pikalaenupangale tegevuskapitali soetamiseks oli vaja teha välislaenu. Seda ka tehti ja rahvasteliidu toetusel saime 1.350.000 Ingl. naela. Loomulikult muutus ka Eesti Panga seisukord täieliselt, sest Eesti Pank sai sellest laenust 1. milj. Ingl. naela valuutat ja peale selle veel 5 milj. krooni kullas, mis varemalt valitsuse käsutuses seisis. Oma uue põhikirjaga muutus Eesti pank emissioonipangaks ja teeb praegu oma põhikirja kohaselt ainult lühiajalisi äriisi operatsioone. Seega muutub Eesti Pank aja jooksul õieti pankade pangaks. Kuid kõrvuti Eesti Pangaga tegutseb meil praegu Pikalaenupank, mis Eesti Pangalt pikaajalised laenud üle võttis ja endiselt annab pikaajalisi laene meie tööstusele ja põllumajandusele.

Peale selle tuleb ära märkida ja eriti tähtsaks pidada meie praegusele majanduslikule arengule Eesti Hüpoteekpanka, mis vana ja kindel

asutus ning linna majade peale laene annab. Ka väärib tähelepanu meie riiklik Maapank, mis asutati 2 aastat tagasi ja mille ülesanne on varustada pikaajaliste laenudega põllumajandust.

Üldine panganduse seisukord praegu näitab, et meil hoisummad ja jooksvad arved 1928. a. viimesel poolel 9¹/₂% võrra on tõusnud, siis on ka arusaadav, et 1928. aasta 1-sel poolel pankade poolt väljaantud laenude kõverik tõuseb, sest on ju loomulik, et hoiale toodud raha uuesti välja laenatakse. Nii näeme ka, et 1928. aasta 1-se poole jooksul sisevekslite ja laenude kogusumma 12% võrra on tõusnud.

Meie panganduses väärib veel tähelepanu asjaolu, et erapangad on hakanud ennast koondama ja mõned neist on kas likvideerunud või teistega liitunud. Kuid seda ei saa ütelda ühispankade kohta, milliseid oli mõni aasta tagasi 100 ümber ja milliste arv viimase 3 aasta jooksul 200-ni on kasvanud.

Nagu üldiselt teada, on erapankade asutamiseks vaja rahaministri luba. Viimaseil aastail on rahaministrid olnud uute pankade asutamise vastu, sest see vähendaks praegu tegutsevate pankade läbikäiku ja tõstaks veelgi üldkulude protsenti laenude suhtes, mis juba niigi küllalt kõrge.

Majanduslikke väärtusi hinnatakse rahaga ja on selge, et raha kui liikuv vahend, mis on mööduvaks majanduslikkudel hinnangutel, peab olema oma väärtuses võimalikult kindel. Suured rahakursi langemised ja ma ütlen ka tõusud toovad segadusi majandamisesse, paiskavad segi kõik eelarved ja eelkalkulatsioonid. Seepärast oligi meie rahareformi tähtsamaks ülesandeks luua meile kindel rahaüksus ja sellega juure tõmmata väliskapitali ning moodustada igaks juhuks teatud välisvaluuta reserv. Sellega oleme suutnud saada hakkama ja meie rahaturul valitseb praegu teatud kord ja süsteem. Samuti on läbi viidud rahareformi tõttu tõusnud usaldus meie vastu välismaal ja meie suuremad ettevõtted ja pangad kasutavad praegu suuremal määral väliskrediite kui varemalt.

Meie rahanduse ja panganduse seisukorra kohta olgu lõppeks veel tähendatud, et juba 1927. aastal protestitud vekslite väärtussumma vähenes, olgugi et protestide arv tõusis. See tahab olla seletatav krediitide andmisega põllumajandusele, sest protestitud vekslite nimekirja näitab, et protestide juurekasvus on tegemist peamiselt just maalt pärit väikeste põllumeeste vekslitega.

Liikveloleva raha kullakate, umbes 58%, on meil hea. Nii siis, meie rahaasjandus on korras,

meie pangandu- praegusel momendil enam-vähem normaalne. Igatahes näib nii, et lähemas tulevikus meil on üldiselt pole kahta.

Iga rahvusriik vajab rahvuslikku majandust, seepärast on kõikide rahvusriikide püüe juhitud sellele, et võimalikult kõik, mis rahvas vajab, valmistada ise ja võimalikult vähe kaupu sisse vedada välismaalt. See on ideaal, mille poole peame püüdma, kuid see ei ole meile kaugeltki kättesaadav, sest vähe on neid riike ja rahvaid, kes suudaksid majanduslikult olla täiesti iseseisvad. Kuid lõppeks on muudki tähtis see, et väliskaubandus meile ei osutuk kahjulikuks, s. o. et väliskaubanduse bilanss ei muutuks passiivseks.

On ju selge, et iga sent meie raha, mis läheb kauba ostuks välismaale, on täkk meie tööst ja vaevast, mis võraste rahvaste kasuks ära antud. Sellega on ka seletatav nähe, miks üksikud riigid oma töösturitele ja põllumeestele maksavad väljaveo-preemiaid: tähtis on, et teiste rahvaste töö ja vaev võimalikult rohkem voolaks valuuta näol oma riigi ja raha kätte. Viimasel ajal on ka meil sellest hakeratud aru saama ja jälgitakse juba teatava tähelepanuga meie väliskaubandust ja kaubabilanssi, milles peegeldub kõige paremini meie vahetõrge võõra-riikidega.

Meie iseseisvuse esimesed aastad olid kaubanduslikus läbikäimises võõra-riikidega meile kahjulikud: me vedasime rohkem sisse kui välja. Alles 1925. a. peale muutub väliskaubandus meie kasuks. On huvitav märkida, et viimastel aastatel meie ostujõud sisseveo alal välisriikidest on peaaegu kindlaks kujunenud ja vastab umbes meie müüjatele sinna. Nii oleme meie 1925. a. välismaalt kaupu sisse vedanud 96,6 miljoni krooni eest ja välja vedanud kaupu 96,7 milj. kr. väärtuses, s. o. 100.000 kr. eest rohkem kui sisse veetud. Sama nähe umbes samade arvudega kordub ka 1926. a., mil ülekaal jällegi on väljaveos. 1927. a. on selles mõttes rekord aasta, kuna siis meie väljavedu märksa ületas sisseveo. Nii olime 1927. aastal sisse vedanud umbes sama palju (96,4 milj. krooni) kui eelmisel kahel aastal, kuna aga väljavedu tõusis 105,8 milj. krooni peale.

Uurides lähemalt meie väliskaubandust leiame, et meie väljavedu koosneb peamiselt kahest liigist väljaveetavatest kaupadest. Ühelt poolt on see 50% põllumajanduse ja piimaasjanduse tootmisi ja teiselt poolt — sama palju metsa- ja tööstus-toodusi. Mis puutub meie sisseveosse, siis see on siin esikohal teravili, jahud, suhkur, loomatoit (kliid ja koogid), heeringad ja teiseks tööstuslike mineraalained, nagu punvill, süsi, raud jne.

Vaadeldes sissevedu näeme, et 1927. a. oleme toiduaineid sisse vedanud tervelt 9 milj. krooni eest vähem kui eelmisel 1926. aastal. Mis puutub aga 1928. a. sisseveosse, siis ületab see juba 9 kuu jooksul eelmise aasta teravilja sisseveo, sest 9 kuu jooksul on teravilja sisse veetud 11,2 milj. krooni eest, kuna kogu 1927. a. sissevedu piirdus 10,5 milj. kr. Seletatav on aga see nähe seega, et meil 1927. a. oli võrdlemisi nõrk lõikus, mis kevadeks juba lopukorrae jõudi, ni et isegi maamees l. a. suvel ja ka sügisel linnast eemale jahu ja teravilja lisaks pidi muretsema.

Mis puutub aga loomatoidu sisseveosse, siis on siin 1926. a. võrreldes kõverik tõusnud nii 1927. a. kui ka 1928. a. 9 kuu jooksul, mil on loomatoitu isegi rohkem sisse veetud kui kogu eelmisel 1927. aastal. Nii oli 1927. a. loomatoidu (kliid ja koogid) sissevedu 6,900 tonni (850.000 kr. väärtuses), kuna 1928. a. 9 kuu jooksul on neid aineid, s. o. kliid ja loomakooke, kokku ligi 7.500 tonni (umbes 1.100.000 kr. väärtuses) sisse veetud. Seletatav on see nähe sellega, et 1928. aastal või väljaveo eelmise aasta väljaveoga võrreldes veelgi on suurenenud ja et mõnes meie maakohas suurte vihmade tõttu heina-aak kannatas.

Heeringate kasvavat sissevedu eelmistel aastatel vaadeldes leiame, et see 1927. aastal järsku tagasi läks (langes 3,24 milj. kr. pealt 2,23 milj. kr. peale). Arvatakse, et siin põhjuseks on olnud läinud aasta hea kalasaak. Minule isiklikult näib see väide olevat põhjendamatu, sest ka 1928. a. ei ole heeringate sissevedu enam nii kõrgele tõusnud kui see oli varemalt, olgugi et 1928. a. kalapüük meil õige nõrk on olnud ja heeringate hinnad seisid võrdlemisi madalal. Minule aga näib, et põhjuseks on siin asjaolu, et 1928. aasta 9 kuu jooksul pekonit vähem on välja veetud kui eelmisel 1927. a. ja et meil heeringate asemel sealihaga tarvitamine on kasvanud. Nii näiteks läks 1927. a. sealihaga välja 2603 tonni, kuna 1928. a. 9 kuu jooksul ainult 1517 tonni, mis aga proportsioonis eelmise aasta 9 kuu kohta oleks pidanud moodustama 1950 tonni. Siin on küll vist tegemist nähtega, et rahvas 1928. a. kala asemel rohkem sealihaga kõrvalainena toiduks on tarvitanud. Sellega on ka seletatav heeringate sisseveo vähenemine.

Suhkru sissevedu on 1928. a. eelmisega võrreldes veidi tõusnud. Peab tähendama, et suhkur kui üks odavamatest toiduainetest on muutunud meil luksusainest igapäevseks toiduaineks ja on kättesaadav nii rikkale kui vaesele, nii linnakui maarahvalegi. Suhkru sissevedu on 1928. a. 9 kuu jooksul tõusnud 17.421 tonnini, 4,69 milj.

kroomi vaatuses. Seega osutub suhkur teravilja ning jahu kõrval meie väli-kaubanduse bilansis tähtsaimaks sisseveetavaks toiduaineks.

*

Sisseveetavatest tööstusainetest on meil tähtsaim puuvill, mida 1927. a. sisse vedasime 9.020.000 krooni eest. 1928. a. sissevedu 9 kuu jooksul tõuseb aga juba 8.670.000 kr. peale. Võiks arvata, et siin on tegemist produktsiooni tõusmisega, kuid võttes arvesse, et puuvill hinnas on tõusnud, näib mulle, et meie tekstiilvabrikute tootang eelmise aasta omaga võrreldes siiski mitte palju ei ole suurenenud.

Süte sissevedu oli 1927. a. isegi tõusnud ja näitas kroonides 1.982 000. Kuid 1928. a. 9 kuu sissevedu näitab vastupidist. Näib, et siin on tegemist suuremas ulatuses meie tööstuslike ettevõtete üleminekuga põlevkiviküttele. Seda tõendab ka muu seas väljakaevatava põlevkivi üldtootang, mis aastast aastasse järjekindlalt on suurenenud, ulatudes 1926. a. ligi ½ milj. tonnini. Kuigi 1927. a. väljavõetava kivi hulk eelmise aasta omaga võrreldes veidi vähenes, ei saa sellele anda olulist tähtsust, sest 1927. a. läks kitsarööpline raudtee osaliselt põlevkiviküttelt üle puuküttele, mistõttu nõudmine põlevkivi järele loomulikult pidi vähenema. Mis puutub 1928. a. põlevkivitootangu suurusesse, siis on 9 kuu jooksul juba sama palju välja võetud kui 1926. a., mis oli ses mõttes rekordaastaks. Seega siis on täiesti selge, et küttepõlemine Eesti tööstusele ja ka raudteedele on suurelt osalt lahendatud. Tuleb märkida veel üht asjaolu, nimelt et alles äsja tärnile ilmunud põlevkivi destillaat — Eesti bensiin — oma väärtuses, nagu seda asjatundjad tõendavad, välismaa bensiinile vastab. Seega oleks ka lahendatud teatud määral bensiini sisseveo probleem.

Meie piiratud suurtööstuse juures on põlevkivitööstus ka selles suhtes tähelepanuvääriline, et ta annab praegu 1.700 inimesele tööd ja näitab selle juures järjest tõusvat tendentsi.

Vaatamata sellele, et meie riidevabrikud valmistavad võrdlemisi head riidet, veame meie välismaalt sisse suure hulga manufaktuuri- ja tekstiilkaupu. Kui paberitööstuse sissevedu 1927. a. langes ja hakati tarvitama enam oma maal valmistatud paberit, siis näeme tekstiilkauba juures vastupidist, nimelt tõusis tekstiilkaupade sissevedu 1927. a. ligi 20%.

Sama, mis manufaktuuri- ja tekstiilkaupade kohta öeldud, maksab ka jalanõude sisseveo kohta. Eestis on kaks ajakohast saapavabrikut („Union“ ja „Estoking“), peale selle on

meil tuhandeid ka-itoölisi, kes king-apatoga endale leiba teenivad, kuid hoolimata sellest veetakse meil iga aasta ka välismaalt jalanõude sisse. 1927. a. ulatus jalanõude sissevedu 60 000 krooni peale, kuna väljavedu samal ajal oli 48.000 krooni. 1928. aastal on pilt umbes sama.

Kõige selle juures võib aga konstateerida üht, et Eesti jalanõudetööstus suudab kodumaa tarviduse pea täiesti rahuldada, kuna jalanõude väljavedu sisseveo kinni katab. Kahjuks ei ole meil tänini läinud korda Leedu vabariigiga, kes suuremaid Eesti jalanõude tarvitajaid, kaubalepingut sõlmida, mille järel Leedu turgu Eesti saapavabrikutel raske on enda käes hoida.

Ühenduses jalanõude küsimusega heidame pilgu ka nahatööstusele kodukäsitöö alal. Kui varemalt reisikohvreid, käekotikesi ja muud sarnaseid asju peamiselt kõiki välismaalt sisse veeti (osalt veetakse neid küll veel praegugi. 1927. aastal 9000 krooni eest), siis võib ometi heal meelel tunnistada, et sissevedu sel alal aastast väheneb, nii et kodune tööstus pea täiesti katab meie koduse tarviduse. Väljavedu näitab aga tõusutendentsi. Arusaadavalt ei saa sarnane tööstus meie oludes suurtööstuseks välja kujuneda, küll aga teatavaks tööstusharuks, mis katab omamaa tarviduse ja aitab ka välismaalt oma osa valuat sisse tuua.

Üheks suuremaks paheks sisseveo alal võiksime praegusel momendil nimetada ülisuurt autode sissevedu. Kui 1926. a. Eestisse veeti sisse autosid 197 tükki, siis tõusis see arv 1927. a. 400 peale ja 1928. a. 9 kuu jooksul juba 411 peale. Iht autosid võimalikult igapähele kätesaadavaks teha, on neid hakatud müüma isegi varanduseta isikutele õige väikese sissenaku vastu. Et siin tegemist on rahvusmajanduslikult kahjuliku nähtega, on selge. Siin peaks midagi ette võetama, et linnade omavalitsused taksiautode arvu linnades piiraksid, siis oleks ka ära hoitud ligine autode sissevedu.

Lõpetades meie sisseveo ülevaate ja arudes väljaveoainete vaatlemisele on märkimisväärt edu, mis meil põllusaaduste väljaveo alal on olnud ja veel tänapäevgi kestab.

Esimese koha väljaveetavate ainete seas omab vöi, kuna ta moodustab tervelt 25% kogu väljaveetavatest ainetest. 1927. a. jooksul veeti ümmarguselt välja 9.900 tonni vöi (väärtuses umbes 27.660.000 krooni). Ka 1928. a. vöi väljaveos on näha suurt tõusu, sest ainult 9 kuu jooksul on välja veetud ligikaudu sama palju tonne vöid kui tervelt 1927. aastal. Sellest järeldame, et

1928. a. võiekспорт jällegi mõnekümne % võrra tõuseb.

Mune oleme 1927. a. välja vedanud 16.830.360 tükki, kusjuures eelmisest aastast rohkem oli välja veetud 5,4 milj. tükki.

Lihasaadusi vedasime läinud aastal välja 4.707.805 krooni eest, selles arvus pekonit tüki 3.538.780 krooni väärtuses. 1928. aastal oli näha väljaveo vähenemist sel alal, mis on seletatav ikaldusaastaga. Kuid just 1928. aastal oleme asutanud kaks uut eksport-tapamaja (Võhmas ja Tapal), millede sisseseaded suuri kulusid nõudsid. On küsitav, kas oli uute eksport-tapamajade juuresutamine praegusel momendil majanduspoliitiliselt õige samm? Kui ajalehtede kirjutisi, mis sel puhul on ilmunud, arvesse võtta, siis peab küll tulema otsusele, et uute eksport-tapamajade juurehitamine oli tingitud rohkem parteipoliitilistest kui majanduspoliitilistest kaalutlustest.

Lina väljavedu oli 1927. a. ligikaudu 8.800 tonni, mille eest saadi 10.370.000 kr. Et 1928. a. lina väljavedu veel pole lõppenud, siis olgu ainult tähendatud, et 9 kuu jooksul meie linu välja veeti 6.600.000 krooni väärtuses. Loota on seepärast, et me aasta lõpuks sama palju linu välja vedasime kui seda tegime eelmisel aastal.

Mis puutub tööstussaaduste väljaveosse, siis omab siin suurima tähtsuse puusaaduste ja metsamaterjalide väljavedu, mis 1928. aasta 9 kuu jooksul tõusis samasele kõrgusele kui 1927. a. kogu aasta jooksul.

Metsad, milledest $\frac{4}{5}$ kuulub riigile, on annud riigikassale juba meie iseseisvuse algusaastaist peale suuri sissetulekuid. Metsaülestõötamise ettevõtete toodang on iga aastaga kasvanud ja ulatus 1927. a. ligi 96 tuhande standardini. Seega on see suurimaid tööstusharusid, mis andis riigile 1927. aastal ligi 1 miljard 700 milj. senti. Kõige suuremaks väljaveomaaks on algusest peale olnud Inglismaa, kuhu lähevad nii lauad, plangud kui ka propsid, vineer ja vineertoolipõhjad. Mis puutub 1928. a. väljaveosse, siis on siin märgata 9 kuu jooksul isegi õige suurt väljaveo kasvu, eelmise aastaga võrreldes, ja nimelt 32%.

Paberi väljaveos näeme 1928. a. tõusu. 1927. a. vedasime välja 7,2 milj. kr. eest, kuna 1928. a. 9 kuu jooksul juba 8,7 milj. kr. eest välja on veetud.

Tekstiilsaaduste väljavedu, mis 1927. a. oli 16.260.000 kr., näib märksa olevat suurenenud, silmas pidades, et juba 1928. a. 9 kuu kestes seda kaupa välja on saadetud 13.600 tuhande kr. väärtuses.

Tsemenditoodangu väljavedu on aga seevastu eelmise aastaga võrreldes 1928. a. märk-

sa vähenenud. Kuna 1927. a. tsementi veeti välja ligi 39.000 tonni, on seda 1928. aasta 9 kuu jooksul välja veetud ainult 19.500 tonni.

Hoolimata sellest on tsemenditööstusel meie oludes vääriline tähtsus, sest ehitusmaterjalina tuleb meil kodus teda hakata rohkem tarvitama. Meie asunikud pole veel kõik jõudnud lõpetada oma ehitusi ja kavatsusel on suuremad raudteede ehitused, mis rohkesti tsementi vajavad. Seepärast on arvata, et just siseturu tarviduse tõttu tsemenditoodang tõuseb või vähemalt oma endise seisukoha kinni hoiab.

Üheks suuremaks väljaveoaineks on 1927. a. olnud kartul, mille saak aga 1928. aastal äpardus ja keskmisest saagist välja teeb vaid 65%. Selle all kannatavad tänavu meie kartulitärklis- ja piiritusvabrikud.

Piiritustööstus on meil tähtsamaid põllumajanduslikke tööstusi. Enne suurt maailmasõda põletas Eesti ümmarguselt 300 miljonit kraadi piiritust, siis töötas üle 300 piiritusvabrik. Eesti ajal aga, mil Vene riigi piirid Eesti piiritusele on suletud, on piiritustööstus palju tagurpidi läinud. 1927./1928. a. hooajal oli piiritustoodang kõigest 23 miljonit kraadi, 1928./1929 hooajal tõuseb see 24 miljoni kraadi peale.

Piiritustoodangu languse põhjuseks on asjaolu, et Eesti piiritus on kaotanud välisturu. Meie piiritus valmistatakse peaaegselt kartulitest, kuna välismaadel, eriti seal, kus on olemas suhkru- ja veinistööstus, piiritus aetakse suhkru- ja viinamarjajätistest. Sellega on tooraine seal odavam kui meil, järelikult tuleb piiritus ise ka odavam.

Praegu töötavad meie piiritusvabrikud, millede arv on ümmarguselt 120, siseturu tarviduseks ja annavad piirituspõletise hooajal (3—4 kuud aastas) ümmarguselt 900 töölisele tööd.

Üldiselt kokku võttes on ka 1928. a. 9 kuu jooksul kaubanduslik läbikäimine kujunenud aktiivseks ja meie tahame lootda, et ka viimased 3 kuud selles suunas on arenenud ja 1928. aasta lõpeb aktiivse kaubabilansiga, nagu seda juba 3 aastat järgimööda oleme näinud.

1928. aasta 9 kuu jooksul oleme üldse kaupu Eestisse sisse vedanud ümmarguselt 94,8 milj. kr. eest, välja aga vedanud 96,4 milj. kr. eest. Seega rohkem välja vedanud 1,6 milj. kr. väärtuses.

Siinjuures on huvitav märkida, et sissevedu Nõukogude Venest moodustas 1928. a. ainult 3,8% meie üldsisseveost. Samuti on ka meie väljavedu Nõukogude Venesse võrreldes eelmise aastaga tunduvalt langenud ja moodustab praegu meie üldväljaveost 4,2%.

Esimesel kohal Eesti kaupade väljaveo suh-

tes seisab nagu varemaltki Inglismaa. Kaupade sisseveos aga seisab esimesel kohal Saksamaa. Mis puutub meie lähemasse naabrises Soomesse, siis oleme 1928. a. 9 kuu jooksul sinna vedanud kaupa 5,8% üldväljaveost, kuna Soome meile ainult 1,6%. Seega on meie väljavedu Soome järjekindlalt tõusnud, kuna aga Soome väljavedu meile näitab langustendentsi.

On selge, et siin tuleks otsida teatud korraldusi ja abinõusid selleks, et meie kaubanduslik läbikäimine meile nii lähedal seisva Soome riigiga elustuks. Üheks selliseks sammuks oleks Soomega sõlmitud kaubalepingu revideerimine.

Mis puutub kaubanduslikusse vahekorrasse meie teise lähema naabri Lätiga ja eriti tolliuniooni küsimusesse, siis peab tähendama, et meil Lõuna-Eesti kaubitsemine praegu tähtsal määral sünnib Riia kaudu, mis pealegi ilmutab järjest tõusvat tendentsi. Loomulik, et Läti sel põhjusel tolliuniooni kiirest teostamisest nii väga huvitatud ei ole. Siin oleks otstarbekohane samm tolli- ja sadamamaksude ühtlustamine, ja meie raudteetariifide differentsiaalalusele seadmine, millega võiksime teataval määral paraliseerida Lõuna-Eesti olenevust Riia sadamast.

Selle asemel, et asuda asja juure praktilisest küljest, meil aina teoretiseeritakse tolliuniooni küsimuse juures ja asi ei nihku paigast.

Et kaubandusliku läbikäimise elustamiseks ja vahekordade reguleerimiseks vajalised on kaubalepingud ka teiste riikidega ja eriti just nendega, kes meile nii lähedas naabruses asuvad, on arusaadav, kuid kaubalepingute sõlmimise küsimuse lähem selgitamine ei kuulu käesoleva kõne raamidesse.

*

Hinnates meie praegust majanduslikku arengut ja seisukorda ametlikel andmeil, nagu seda on eelarve ja kaubilanss, leiame, et meil kõik on kõige paremas korras.

Kui aga välja minna lihtkodanikuna kaupmehe ja töösturi seisukohalt ja hinnata meie praegust majanduslikku olukorda, siis võiksime öelda, et meil jääb nii mõndki veel soovida.

Kuigi riigi eelarves aastast-aastasse teatud rubriigis korralikult figureerivad meilt sisse nõutavad maksud ja need meilt ka korralikult sisse nõutakse, siis ei tähenda see veel kaugeltki, et need maksud meie kaupmeestele ja töösturitele jõukohased oleksid. Nii näeme, et ainult kahe aasta jooksul, 1924. kuni 1926. a., meil enam kui 400 kaubandus-tööstuslikku ettevõtet on likvideerunud. Ma ei taha öelda, et see oleks sündinud ainult kõrgete riigimaksude tõttu. Selleks on loomulikult ka põhjust annud ebaterve konku-

rents, mis on tekkinud seetõttu, et meil ennesõja-aegsega võrreldes liig palju kaubandus- ja tööstusettevõtteid ellu on kutsutud. Andmed näitavad, et Tallinnas enne sõda tegutses kaubandus-tööstusettevõtteid umbes 2700, nüüd aga on nende arv 65% võrra tõusnud, kuna elanikkude arv on tunduvalt vähenenud. Arusaadav, et kõrged riigimaksud ühelt poolt ja terav omavaheline võistlus teiselt poolt ka kõige elujõulisema ettevõtte seisukorra teevad raskeks. See nähe ei ole ilmsiks tulnud mitte üksnes Tallinnas, vaid maksab üle kogu maa.

Kui arvesse võtta asjaolu, et meil kaubandusalal paralleelselt kaupmeeskonnale praegu tegutseb ligikaudu veel 300 tarvitaajate- ja majandusühisust, missugused ettevõtted on asetatud teatud eesõigustatud seisukorda nii maksustamise kui ka odavate krediitide saamise suhtes, siis on mõistetav see eriti raske olukord, milles meie kaupmeeskonnal tuleb tegutseda.

*

Mis puutub meie majanduspoliitikasse, siis on meil viimasel ajal püütud kõigiti põllumajandust esiplaanile tõsta, selleks on tehtud kõik, mis meie oludes vähegi võimalik. On loodud Maa-pank, on antud igasugused odavaprotsendilisi laene nii põllukultuuri tõstmiseks kui ka põllutööriistade, seemnevilja ja jõutoidu ostmiseks. Mitmed erifondid, mille väljaminekud ei figureeri riigi eelarves, mis aga ometi riigikassat koormavad, seisavad põllumajanduse ja põllumajandusliku ühistegevuse teenistuses.

Keegi ei salga põllumajanduse tähtsust Eestis. Jääb vastuvaieldmata tõsiasi, et Eesti oma majanduse iseloomu poolest kuulub peamiselt põllumajanduslike riikide hulka. Kuid see ei tähenda veel, nagu tohiksime oma majanduslikul ülesehitamisel käia ühekülgeid radu ja soodustada üht rahvamajanduse ala teise kulul. Oleks andeksandmatu eksitus eitada tööstuse tähtsust meie rahvamajanduses. Kõik majandusalad on omavahel seotud ja täiendavad vastastikku üksteist. Nende kooskõlastatud arenemises seisab rahvusliku rikkuse pant.

Vaadeldes meie tööstust leiame, et Eestis oli 1927. a. suur-, kesk- ja väiketööstuse alal tegevuses umbes 51.000 inimest. Tööstuse toodang samal aastal võrdus hinnaliselt umbes 27 milj. kroonile. Suurtööstus produtseeris summaliselt poole sisseveo väärtuse ulatuses. See on ometi tähelepanuväärne rahvamajanduslik tegutsemise, mida ei või alahinnata ning jätta arvestamata. Ühegi rahaministri nõiakunst ei suudaks riigieelarvet viia tasakaalu, kui see osa majandamist

meie üldisest rahvamajandusest välja lõigata. Mida edukamalt tööstus areneb, seda tugevam on meie rahvamajandus ja seda kasulikumaks kujuneb riigirahandusele sisse- ning väljaveo vahetused.

Terve rida aastaid järgimööda, novembrist peale kuni märtsini, vabaneb suur- ja kesktööstuses 3,5 kuni 4 tuhat töölisi. Et neile tööd anda, selleks korraldatakse iga aasta hädaabitööd. Ka tänava tehakse seda. Hiljuti seisib ajalehtedes teade, et riigi lisaelarve arutamisel rahaasjanduskomisjonis on otsustatud selleks üles võtta 10 milj. senti. Et siin pole tegemist erakorralise hädaabitööde korraldamisega, vaid juba aastast-aastasse korduva nähtega, mis ähvardab kujuneda süsteemiks, kus riik tööpuuduse vastu eelarve korras võitleb, on kõigiti selge.

Kuna riigi eelarve, samuti ka omavalitsuste eelarved, võetakse vastu alles kevadel, võivad suuremad asutised, nagu seda on raudteevalitsus, posti- ja meriasjanduse peavalitsus, kaitseministeeriumi varustusvalitsus, linnade omavalitsused jne., oma tellimised tehastele ära anda alles suve alul, kui tööpuudus riigis on kõige väiksem ja osa töölisi tööd leiab ka põllumajanduses. Kui aga valitsus korraldaks nii, et need asutised oma tellimised saaksid tehastele ära anda enne talve tulekut, oleks suur arv töölisi, kellele praeguse korra juures talvekuudel otsitakse hädaabitööd, tehastes talve jooksul tööga kindlustatud. Selle läbiiviimine ei tohiks teha valitsusele ülesamatuid raskusi. Selle asemel aga, et läbi viia põhjalikke korraldusi ja parandusi tööjõu nõudmise suurendamiseks tööstuses talvekuudel, tarvitatakse meil riigi rahasid selleks, et nende abil otsida hädaabitööd.

Paralleelselt eratööstusele arendatakse meil veel riiklikku tööstust, mis tihti peale oma soodustatud seisukorda kasutab selleks, et eraettevõtjaskonnaga võistelda.

On selge, et selles võistluses eraettevõtted peavad alla jääma, sest riigi ettevõtteid ei koorma riigi-ega omavalitsusmaksud ja peale selle on nad kahjude vastu kindlustatud, sest kui teki- vad puudujäägid, siis kaetakse need jällegi riigi eelarve korras.

Et siin eriti raskesse seisukorda on asetatud erametallitehased, on arusaadav, sest võistlejateks on neil riigi raudteehased, arsenal ja sadamatehased.

Üheks suuremaks riiklikuks tööstusharuks tuleb meil pidada metsaasjandust, kus ligi 20% riigimetsade massist on üles töötatud riigi kulul. Meie ei taha eitada riigi oskuvõimet sel alal, kuid arvame, et neid ülesandeid siiski paremini

ja majanduslikult kasulikumalt oleks võinud täita eraettevõtjaskond.

Tähtsam oleks, et riik kui metsade peremees toimiks peamiselt metsade kultiveerimist külvamise ja istutamise teel. Selleks on loomulikult tarvis teha ka metsade ja maade kuivatamistöid kraavitamise abil, kuid siin tuleks silmas pidada, et enne kraavitamist jõed süvendataks, et tulevikus ei korduks seni ettetulnud jõgede üleujutamisi.

*

Kui meil viimasel ajal on kaebusi kuuldavale tulnud, et vangimajade töökojad eraettevõtjaskonnaga võistlevad, siis oleme sellega kui paratamatu nähtega pidanud leppima, sest peavad ju vangid ka midagi produktiivset looma. Kui on õige see, millest hiljuti poolametlik „Rahva Sõna“ kirjutab, et riiklikkudes ettevõtetes, riigitrükikojas ja arsenalis, 8-tunnilisest tööpäevast, mis seaduslikult on maksev, kinni ei peeta, siis küsime, miks peame siis meie, eraettevõtjad, 8-tunnilisest tööpäevast kinni pidama, kui seda isegi riiklikud ettevõtted ei pea võimalikuks?

Teie näete, mu härrad, ühelt poolt võideldakse meil tööpuuduse vastu, tarvitades selleks riigi rahasid hädaabitööde korraldamiseks, — teiselt poolt aga võimaldatakse riiklikkudel ettevõtetel tööpuudust suurendada ja ühe vahetusega töölistel enam kui 8 tundi päevas töötada. Nagu näete, puudub ka siin riigil kindel kord ja majanduspoliitika.

Majanduspoliitiliselt hästi korraldatud riikides on ikka ja alati olnud kindel sihtjoon tollipoliitika s.

Ei või kinnitada, et meie selles suhtes sama rada käiksimine. Kui meil varemalt oli apelsinide ja muu välismaa puuvilja peal väga kõrge toll, siis muudeti see toll 1928. a. kevadel täiesti, ilma et oleks seda püütud kasutada kaubalepingu sõlmimiseks nende maadega — Itaalia ja Hispaania —, kust meile apelsinid sisse veetakse.

Mõne kuu möödumisel aga tõsteti küsimus uuesti üles, et apelsinide tolle tõsta endisele kõrgusele. See näitab, kui süsteemita meil talitatakse ja kuidas kaldutakse ühest äärmusest teise. Sarnased hüpped pole majanduslikult soovitatavad ja meie majanduslikel ringkonnil on õigustatud nõudmine, et tollipoliitika alal ettevõtetavad sammud oleksid kindlajoonelised ja vastaksid rahvamajandusliku olukorra nõuetele.

Kui möödunud aastail meie piiritusvabrikud ülirohke kartulisaaagi äratarvitamiseks suurema kvantumi piirituse ajamiseks luba palusid, siis ei antud neile seda luba ja kartul tuli odava hinnast välismaale müüa, sest vastasel korral oleks

ta mädanenud. Nüüd aga, kus kartulisaak on äpardunud, on vaja piiritust põletada, kuid selleks puudub aine. Ja nüüd on kavatsus piirituse ajamiseks sisse vedada 5—6 tuhat tonni maisi, mille väärtus valuutas oleks 100 milj. senti. On selge, et meil ka siin, piiritustööstuses, mis on riigi monopoliks, puudub sihikindel majanduspoliitika.

Rahvamajanduse seisukohalt annab meile raskema kaotuse metallivabrikute töötodangu langus. Me näeme, et meil metallkaupade sissevedu välismaalt järjekindlalt suureneb. Nii veeti 1927. a. sisse 8,077 milj. kr. eest metallkaupu, 1928. a. 1. oktoobriini aga, s. o. ainult 9 kuu jooksul, juba peaaegu sama palju kui eelmisel aastal, nimelt 8,018 milj. kr. eest, seejuures aga näeme, et oma vabrikute tootmine langeb. Nii näiteks on metallivabrikud viimase 5 aasta jooksul oma tööliste arvu 3000 inimese võrra vähendanud. Kui 1922. a. veel ligi 25% kogu meie suurtööstuses tegevaist töölistest oma oskuse ja tegevuse poolest kuulus metallitööstusse, siis on see arv nüüd 13% võrra langenud.

Millest on see siis tingitud, et meie metallitööstus hävineb? Asi on väga lihtne. Meil on kõigil toorainetel, mida metallitööstuses vajame, tollid peal. Nii maksame tolli tööriistade, süte, õlide ja masinariimade pealt, ja nüüd, kus meie metallitöösturitele saamatust ja mitteoskust ette heidetakse, nagu ei suudaks nad isegi kõige lihtsamaid põllutööriistu valmistada, olgu siinkohal tähendatud, et meie metallitööstur põllutööriistadeks mineva tooraine pealt rohkem tolli maksab kui välismaalt sissetoodavate põllutööriistade toll üldse välja teeb. Teiste sõnadega, meie soodustame oma toorainete tollidega välismaa põllutöösturite vabrikuid.

Nagu näete, sünnib siin majanduslikult midagi arusaamatut. Kuigi meil praegusel ajal püütakse põllumajandust tõsta esiplaanile, ei tohi seda ometi teha ühe tähtsa tööstusharu, nagu seda on metallitööstus, hävimise arvel. Siin tuleb parandust leida nii toorainete tollide kaotamise kui ka metallitööstussaaduste tollide tõstmise näol. See on hädavajaline nii meie fiskuse kui ka rahvusliku tööstuse huvides.

Meil on linnadesse koondunud rohkesti haritud tööjõudu, keda oleks vaja rakendada tööle. Vanasti rändas rohkesti Eesti haritud jõude kodumaalt välja, otsides mujalt endale tööd ja ülalpidamise võimalust. Iseseisvuse saavutamisega kadusid meie haritlastel need võimalused, kuid hariduslikud püüded kestavad endiselt edasi. Meil on pikemat aega Tallinnas töötnud tehnikum,

valmistades insenere ja tehnikuid, — peale selle tehnikagümnaasium ja terve rida teisi erioskuskooli. Hiljuti arutati riigikogus tehnika-keskkooli soadust ja Tartu ülikooli juures tahetakse ellu kutsuda tehnilist fakulteeti kõrgema tehnilise hariduse võimaldamiseks. Võib juba ette öelda, et nendesse õppeasutustesse astub rohkesti õpilasi. Nende ülalpidamine ja väljaõpetamine ei tule odav. Aga milleks produtseerida erikutselisi haritud jõude, kui neile ei suudeta anda töövõimalusi? Iga kasutamatu tööjõud langeb raske koormana rahvamajandusele, eriti aga haritud tööjõud, kelle väljaõpetamiseks riik rohkesti kulu on kannud.

Ma usun, et Eesti riik ei peaks produtseerima oskuskutselisi inimesi ometi võõraste maade jaoks, vaid kodumaa jaoks. Mida suurem oskusharidus, seda suurem on majanduslik initsiatiiv. Aga ka kõige arenenuma algatusvõimega isik ei suudaks seal ennast tagajärjekalt avaldada, kus üldine majanduspoliitika selleks võimalusi ei anna. Et nii oma haritud tööjõude kui ka lihtsaid (harimatuid) töökäsi ära kasutada, peab arendatama majandust kõige mitmekülgsemalt ning ühesuguse hoolega kõigil majandusaladel.

Eriti kardetav on majanduslik ühekülgsus just säärasele väikesele riigile, nagu on seda Eesti. Kujutleme endale, et me kogu oma majanduse rajaksime põllumajandusele, kogu oma ekspordi — põllumajanduslikule väljaveole. Milline oleks selle tagajärg? Üksainus tõsisem ikaldusaasta lööks kogu meie rahanduse kukerpalli ja ajaks segi meie riigieelarve.

Samasugune ja veel pahemgi oleks meie seisukord sõja lahtipuhkemisel: niipea kui harilikud kaubateed suletakse, oleks meie turg kõigist vabrikusaadustest korruga tühi. Meie ei saaks oma sõdurite lihtsamaidki vajadusi rahuldada.

Nähtavasti on meie kogemused üldiselt veel väga puudulikud ja seepärast kaldutakse kerget viisil ühest äärmusest teise. Omariikluse algusaastatel pandi õigustamata suurt rõhku suurtööstusele. Taheti isegi uuele elule äratada niisuguseid hiiglatehaseid, nagu seda oli omal ajal Vene-Balti laevatehas, unustades, et need hiiglatehased tärkasid Vene riigi sõjalistes huvides ning et Eestis nende edenemiseks igasugune alus puudub. Üldse kulutati noil ajal, alates 1919. a. kuni 1923. aastani, meile üle jõu käiva suurtööstuse finantseerimiseks ligi 2½ miljardit marka. Sellest hiiglasummast saadakse nüüd suure vaevaga tagasi ainult üks osa. See tööstus aga, mis oli elujõuline ning vastas Eesti majanduslikule kandepeinnale ja mille järele oli ka eluline vajadus —

peamiselt kesk- ja väiketööstus — unustati täieliselt.

Nüüd aga, olles pettunud sellest vildakast majanduspoliitikast, kaldutakse teise äärmusse ega taheta tööstuse tähtsust üldse enam tumustada, vaid pööratakse kogu hool ja tähelepanu põllumajandusele. Isegi need summad, mis on saadud otsemat teed tööstuse enese abil, juhitakse põllumajandusse.

See, mu härrad, on vildak majandamispolitiika.

Mis puutub meie ettevõtete maksustamisesse, siis pole mul praegu ülesandeks sellest kõnelda. Ma tähendan ainult niipalju, et kui meil ikka korraldatakse trafareetset töde, et Eesti olevat kapitalivaene maa, et meil puuduvat suurima põhikapitaliga Eesti töösturid ja kaupmehed, siis on ju see paraku õige. Meil arvatakse, et kõik, mis kaupmees ja tööstur teenib, on lubamatu rikastumine kaaskodanikkude arvel. Ettevõtted koormatakse meil seevõrra suurte ja mitmekesiste maksudega, et kapitali kogumine neil tingimusil on võimatu ja ettevõtted üldse oma põhikapitali suurendada ega siis ka oma tegevust laiendada ei saa.

Ühistegevus näiteks ei ole oma kapitalide ega oma oskuse poolest kuigi heal järjel, aga ta on mõistnud endale riigivõimult välja tingida igasuguseid erisoodustusi. Meie — töösturid ja kaupmehed — ei taha üldse erisoodustusi, aga

meie peame nõudma ja läbi viima, et teisi meie kulul ning kahjuks ei soodustataks. Riik peab meile kindlustama arenemise ning oma ettevõtete laiendamise võimaluse. Selles seisab majanduse elu arenemise kindlustus. Kui sellest ei hoolita, siis läheme oma majandusega rappa.

Olen püüdnud anda, tugeades ametlikkudele andmetele ja riigieelarve arvudele, kokkuvõtlikku pilti Eesti praegusest majanduslikust seisukorrast. Me näeme, et seisukord pole halb ega lootusetu, kuid kahtlemata võiks ta olla veelgi parem. Vead, mille peale ma siin tähelepanu juhtisin, on osalt ka ametlikku tunnustamist leidnud... kuid ainult osalt. Majandusliku arenemise kindlustamiseks ei ole küllalt vanade vigade parandamisest, vaid tähtsam on, et tulevikus vigu enam ette ei tuleks. Selle eest aga, kaupmehed ja töösturid, peame ise hooliga valvama. Elu on võitlus ja igauks, kes ise enda eest ei seisa, jääb teiste tõugata.

Organiseeritud ettevõtjate esinduste kaudu peame kaitsma oma huve, hoides nende esinduste poole ja püüdes endale luua ka riigikogus tarvilikku huvide kaitset, mis praegu seal täiesti puudub.

Meie majandamise edu ei seisa üksnes riiklikus, omavalitsuslikus ega ühistegelises ettevõtlikkuses, vaid meie majandamise tulevik seisab peamiselt eraalgatuse arengus, mida vääriliselt tuleb hinnata ja toetada kõigil riigi kodanikel ja riigivalitsusel eriti.

Kaubandus-tööstuskoja eelarve.

Selle esitamiseviis ja arutamiskord.

Viimasel Koja peakoosolekul avaldas üks Koja sektsioonidest rahulolematust selle kohta, et eelarve pole tema arvamiste ja soovide kohaselt võetud vastu. See asjaolu sunnib võtma arutusele küsimuse, kuidas üldse on Koja eelarve esitamine ja arutamine nii koja seaduses kui ka juhatuskirjas ette nähtud ning missugused õigused selles asjas on jäetud Koja keskorganitele kui ka üksikuile sektsioonile.

Kui peatuda Koja seaduse juures, siis peab esikätt tähendama, et Koja seadus on üldiselt vaid r a a m s e a d u s, milles kõigi Koja tegevusesse puutuvate momentide kohta vastust ei anta. Seda kinnitab mainitud seadus ka ise, kui ta oma § 6 ütleb juba ette, et „Kaubandus-tööstuskoja liikmete arv, organite koosseis, kohustused ja õigused, samuti ka liikmete ja organite valimine ning Koja tegevuse ligem kord määratakse

kindlaks juhatuskirjas“. Eelarvet puudutab Koja seadus vaid kaudselt ja nimelt § § 8, 25 ja 31.

Koja seaduse § 8 puudutab Koja eelarvet ainult niipalju, et seab üles nõudmise, mille järele kulude ja tulude eelarved ja teated enda kui ka oma organite isikliku koosseisu üle tulevad teatada kaubandus-tööstusministeeriumile.

§ 25 p. 1 kinnitab, et peakoosoleku võimkonda kuulub Koja kulude ja tulude eelarve kinnitamine eelolevaks aastaks.

§ 31 määrab juba ligemalt, kuidas Koda sisestulnud summad peab jagama. Ta ütleb, et sisestulnud põhimaksusummadest (Koja sead. § 28) jätab Koja juhatus ühe kolmandiku Koja üldtarvidusteks, kaks kolmandikku annab sellele sektsioonile, kuhu liiki kuulub maksumaksja.

See viimane paragraaf ongi annud aluse mõ-

nesugustele lahtarvamistele. Kuid lahtarvamiste esile toojad on unustanud, et Koja seaduse § 6 naeb ette juhatuskirja, mille järele lähem asjaajamine ja talitusviis kõigis organites ja sektsioonides määratakse kindlaks. Sealjuures muidugi ka eelarve esitamise ja arutamise viis ning kord.

Juhatuskiri annabki meile vastuse mitmele küsimusele, mis seaduses endas on jäänud segaseks. Juba juhatuskirja § 35 näeb ette, kuidas eelarvet kokku hakatakse seadma. Selles paragraafis räägitakse finantsplaanist, mis isendast ei ole midagi muud kui tulude hankimise kava, millega kulused katta. Tegelikult on ka Kojas tulude kava kokkuseadmine juhatuskirja § 35 täpse mõiste järele välja kujunenud nii, et eelarvekomisjon vaatab läbi juhatus ja sektsioonide poolt kokkuseatud kulude kava ja teeb vastavatele organitele ettepaneku maksuprotsendi määra suhtes. Teisiti ei võiks see ollagi, sest kui iga sektsioon esitaks peakoosolekule vastuvõtmiseks mitmesugused maksuprotsendinormid, siis oleks ju peakoosolekul väga raske neid norme ühtlustada ja 120 Koja liiget peaksid asjata pikemat aega koos istuma.

Ag eelarvekomisjoni ülesanded on veel koguni suuremad. Juhatuskirja § 35 näeb ette, et tema ühtlustab sektsioonide poolt esitatud kavatsusi. Tähendab: tal on õigus ka kulude kavade kohta võtta oma seisukoht ja need sektsioonide vahel ühtlustada. Sealjuures ei tee eelarvekomisjon mitte ainult sooviavaldusi, vaid tema ettepanekutele on juhatuskiri koguni suurema mõju ette näinud. Sest § 35 ütleb, et eelarvekomisjoni poolt kokkuseatud finantsplaan alusel seavad sektsioonid kokku oma eelarved. Nii siis on eelarvekomisjon Koja eelarve kokkuseadmise suhtes mõjurikas tegur, kelle ettepanekutega sektsioonid peavad arvestama.

Muidugi ei pruugi sektsioonid igal juhtumil eelarvekomisjoni ettepanekutega olla nõus, kuid siis on tülikäsimuse lahendajaks Koja nõukogu, sest juhatuskirja § 7 p. c. järele on just nõukogu see organ, kes niisuguseid lahtarvamisi lahendab. Ja kui nõukogu muidugi sel juhul, kui peakoosolek koos ei ole, oma otsusega eelarvekomisjoni ettepanekutega ühineb, siis on need ettepanekud juba sektsioonidele sunduslikud.

Kõigi Koja organite eelarved lähevad nõukogu kaudu peakoosolekule lõplikuks kinnitamiseks. Nõukogu avaldab eelarve juure oma arvamise. Peakoosolekul on õigus sektsiooni eelarvet jätta lõplikult kinnitamata selles osas, mis sisaldab Koja seaduslike ülesannetega vastolus olevaid kavatsusi. Koja „seaduslikud üles-

anded“ on loetletud Koja seaduse § 2. Nii ei ole põhjust ühelgi sektsioonil selle üle pahandada, kui Koja peakoosolek lubab Koja summasid tarvitada ainult seaduslike ülesanneteks, teisteks ülesanneteks ettenähtud summad aga jätab kinnitamata.

Juhatuskirja § 35 näeb ette ka need juhud, mis võivad tekkida peakoosoleku ja üksiku sektsiooni vahel eelarve kinnitamise suhtes. Ei leia peakoosolek võimalikuks mõne sektsiooni eelarvet kinnitada, annab ta selle oma märkustega vastavale sektsioonile tagasi. Ei leia sektsioon võimalikuks oma esialgset eelarvet muuta ja esitab selle uuesti peakoosolekule, siis annab selle sektsiooni eelarvele lõplikult kuju peakoosolek oma teistkordse otsusega.

Selle küsimuse juures tuleb pisut peatuda ja tungida juhatuskirja mõistesse. Ja siis leiame järgmist:

Koja peakoosolekud kutsutakse kokku istungjärguks. Ühe istungjärgu vältel võib olla mitu peakoosolekut. Ühel peakoosolekul antakse sektsiooni eelarve tagasi ja teisel peakoosolekul, mis peetakse kas samal või ka teisel päeval, võetakse see eelarve uuesti arutusele. Ütleme, et sektsioon jääb oma esialgse eelarve juure ja ei arvesta peakoosoleku märkustega. Seesugusel juhul on peakoosolekul õigus kogu selle sektsiooni eelarve ümber töötada („annab talle lõpliku kuju“) ja kangekaelsel sektsioonil ei ole vähematki seaduslikku alust selle vastu avaldada protesti.

Nii selgub, et sektsioonide õigused eelarvete suhtes on teataval määral piiratud. Tähtsateks teguriteks eelarvete esitamise ja kinnitamise juures on eelarvekomisjon, nõukogu ja peakoosolek. Nende organite seisukohtadega tuleb sektsioonidel arvestada. Koja seadus ja juhatuskiri on küll sektsioonidele näinud ette teatud autonoomia, kuid see autonoomia on siiski piiratud. Ja teisiti ei või see ollagi, sest kui kuus sektsiooni hakkaksid igaüks talitama oma moodi, siis kaoks Koja tegevuses tarviline ühtlus ja meil ei oleks enam üks, vaid kuus koda. Seda ei ole seaduseandja igatahes tahtnud.

Ag ka pärast eelarve kinnitamist ei ole sektsioon oma eelarve summade piiramatu peremees. Juhatuskirja § 35 alusel loetakse küll eelarves ettenähtud krediitid avatuks, aga neid võib siiski tarvitada ainult juhatus korraldusel. See on täiesti loomulik kord, sest juhatusk. § 11 p. a. järele on Koja juhatusse otsekoheks ülesandeks Koja asjaajamise juhatamine ja järelevalve ja sama paragraafi p. d. alusel on juhatus ülesandeks Koja krediitide tarvitamine.

Sellega ühes on juhatuse ka vastutav Koja tegevuse ja krediitide tarvitamise eest. Kui nüüd iga sektsioon hakkaks omapead sektsioonide summaksid, mis lõppude lõpuks on ikkagi Koja krediitid, välja jagama, siis ei võiks ju ükski juhatuse seesuguse teguviisi eest kanda vastutust. Igas asutises peab olema aga üks organ, kes juhib ja juhatab ning sealjuures ka vastutab.

Juhatuskirja annab Koja juhatusele õiguse sektsioonide väljamaksudele panna peale oma veto. Leiavad sektsioonid, et juhatuse pole talitanud õigesti, esinevad nad nõukogule. Niisuguseid juhte pole olnud, loodame, et neid ka ei tule. Igatahes on juhatuskirja, olgugi, et ta paljudes kü-

simustes on küll segane ja puudulik, selles asjas tõmmanud selged vahekorrad.

Koja seadus- ja juhatuskirja on seaduslikud aktid, missuguseid tuleb pidada pühaks. Neid tuleb tunda ja neist tuleb aru saada. Siis jäävad eksiarmised tulemata ja kui viimased puuduvad, siis tekib ka vähem lahkarmisi. Koja eelarve küsimus on juba paaril korral tekitanud n. n. „perekondlikke lahkarmisi“, tuleb vaid loota, et üldise tähtsusega töö, milleks Koda ellu kutsutud, ja valitsuse poolt kinnitatud juhatuskirjast kinnihoidmine need lahkarmised tulevikus kõrvaldavad.

R. Berendsen.

Haiguskindlustusseaduse eelnõu.

Kaubandus-tööstuskoja seisukoht selle seaduse suhtes.

Uus haiguskindlustusseaduse eelnõu on eelviimase valitsuse poolt heaks kiidetud ja riigikogule vastuvõtmiseks esitatud, ilma et Kaubandus-tööstuskoja arvamist selle väga tähtsa seaduse eelnõu kohta, mis suure koormatuse kaubanduse ja tööstuse peale paneb, oleks ära kuulatud. Umbkaudse arvestamise järele teevad I, II ja III sektsiooni kinnituskasud uue seaduse eelnõu järele 1.500.000 kr. aastas välja ja suurenevad IV, V ja VI sektsiooni kinnituskasud umbes 120.000 krooni võrra. Uue seaduseelnõu järele laieneb sunduslik haiguskindlustus kõigi isikute peale, soo ja vanaduse peale vaatamata, kes töötavad palgalistena igasugustes töö- ehk teenistusharudes.

Praegu maksva seaduse alusel käivad sundusliku kindlustuse alla ainult tööstuslikud töölised ja teenijad ettevõtetes, kus töötab 5 ja rohkem palgalist isikut. Uue seaduse alusel aga peale kõigi tööstuslike töölised ja teenijate käivad sundusliku kindlustuse alla ka kõik palgalised töötajad ärilistes ettevõtetes, pankades, kauplustes, ajalehtede väljaandmise juures, kodukooliõpetajad, majateenijad jne., välja arvatud riigi- ja omavalitsusteenijad, põllutöölised, kauge sõidu merelaevade meeskonnad ja veel üksikud erandid.

Maksu suurus on 4 prots. tööandjate poolt ja 2 prots. töövõtjate poolt makstud palkadest, kusjuures maksu alammäär päevas ei tohi olla vähem 10 sendist, s. o. päevapalgast 166 kr. 66 s.

Haiguskindlustus teostatakse ringkonna haigekassades. Kindlustusringkonnad määrab kindlaks töö-hoolekandeminister. Haigekassade organite volikogu ja juhatuse koosseisud on eelnõus ette nähtud $\frac{1}{3}$ tööandjate ja $\frac{2}{3}$ töövõtjate poolt.

Kaubandus-tööstuskoda leiab haiguskindlustusseaduse eelnõu üldiselt mõõdukaks ja vastuvõetavaks, soovib aga eelnõus näha mõnesuguseid muudatusi. Tähtsamateks muudatusteks eelnõus oleksid: 1) et peale ringkonna haigekassade (§ 54) oleks võimaldatud ka tehaste haigekassasid asutada üksikute tööstusettevõtete juure, kus töötab vähemalt 200 töölise, nagu see praegu maksvas seaduses ette nähtud, ja kutsuhaigekassasid ühe ja sama kutse või ametiliigi isikute jaoks, selle peale vaatamata, et nad töötavad mitmetes ettevõtetes, kui selleks soovi avaldab vähemalt 500 kinnituskohuslast. Põhjuseks on suure hulga kauplus- ja kontori-teenijaskonna haiguskindlustuse alla heitmine, kuna nende hariduslik, sotsiaalne, töö-, palga- ja tervislik tasapind on teine kui tehaste töölistel ja seepärast oleks raske ja ülekohtune sundida neid kõiki olema ühe ja sama kassa liikmed. Kaugele arenenud haiguskindlustuse alal Saksamaal uue seadusega 15. detsembril 1924. a. § 25 on see küsimus nii lahendatud, nagu Kaubandus-tööstuskoda seda soovib. Tehaste ja kutsuhaigekassade asutamiseks on liikmete arvuna mitte vähem kui 150 liiget ette nähtud. Peale Saksamaa on mitmesuguseid haigekassade liike olemas Austrias, Lätis, Soomes, Daanis jne.

2) Erandite hulgas (§ 5), mis sundusliku kinnituse alt vabad oleksid, leiab Kaubandus-tööstuskoda tarvilikuks vabastada:

a) palgata õpilased, kes niikuinii seaduseelnõu järele toetusrahasid ei või saada, sest et toetusrahad ainult teenitud palga alusel maksetakse. Ka arstiabi võimaldab seaduseelnõu perekonnaliikmetele kuni 18 aastani, seega saab

õpilane arstiabi oma isa kassaliikme õiguse alusel. Palgata õpilaste kindlustuse alla arvamine ainult suurendab ottevõtte väljaminekuid kindlustusmaksu tasumise suhtes:

b) isikud, kelle aastane sissetulek on 1800 krooni (seaduseelnõus 3000 krooni), sest et mainitud palga suurus võimaldab isikutele iseseisvalt arstiabi muretseda ilma sundliikmete abinõudeta;

c) rannasõidulaevade meeskonnad kelle kohta haiguskindlustus on lahendatud merimeeste seadusega (§ 27). Rannasõidulaevad teevad reise naabermaa vetesse, Lätti, Soome, Rootsi, ja töötasu jaotamine kauge- ja rannasõitudel teeb raskusi. Ka ei saa rannalaevade meeskonnad arstiabi haigekassades kasutada, sest et poole oma teenistusajast nad on merel.

3) Arstiabi andmist ja toetusrahade maksmist tööõnnetuste puhul on tarviline teostada otsekohe kindlustusühingute poolt, mitte aga haigekassade kaudu, nagu seaduseelnõus ette nähtud (§ 20). Sama kord on maksuma pandud teistes Euroopa riikides, kus maksmine vastavate seadustega on kindlustusühingute kanda (Lätis sead. 1. juulil 1927. a., Soomes sead. 17. juulil

1925. a.). Haigekassade kaudu teostatakse maksmist neis riikides, kus haiguste kui ka vigastuste puhul haigekassad arstiabi ja toetusrahadid maksavad oma arvel (Saksamaal sead. 14. juulil 1925. a.).

4) Toetusrahade maksmist kassa liikmete haiguse puhul on tarviline alata 4. haiguse päevast, mitte esimesest päevast, nagu seaduseelnõu seda ette näeb (§ 19 II).

Toetusrahade maksmist lühikeseajaliste haiguste puhul, mis mitte rohkem kui 3 päeva kestavad, on raske kontrollida ja see võib kutsuda esile väärnähtusi, nagu laiskust, viinastunud olekut jne. Ka teistes tööstusriikides on see põhimõte teostatud (Saksamaal sead. 15. detsembril 1924. a. § 182, Austria sead. 1. aprillil 1927. a. § 43, Suurbritannias sead. 7. augustil 1924. a.).

5) Haigekassade organite — volikogu ja juhatus — koosseis tuleks moodustada parteedi alusel, mille eesistujaks oleks tööhoolekandeministeriumi poolt määratud isik.

Kaubandus-tööstuskoda sooviks näha, et haiguskindlustusseaduse eelnõu arutusel ka Kojas esindaja kutsutaks seletusi andma.

Eesti-Soome kaubalepingu revideerimine.

Soome Eduskunta ringkondades on seni vähe huvi olnud kaubalepingute vastu, võib olla seetõttu, et Eduskunta' õigust ei ole lepingu iga paragraafi parandada, ta võib seda ainult tervelt vastu võtta või tagasi lükata, võib ka olla, et suuremale osale rahvasaadikutele kaubanduspoliitika arvustamine käib üle jõu, ainult vahetevahel kuulud põllumeeste nurinat Eesti-Soome kaubalepingu pärast, mis põllusaaduste hindu Soomes alla suruvat.

Nüüd näib kaubalepingutele passiivne suhtumine olevat möödanud. Vanu lepinguid arvustatakse teravalt, nõutakse parandusi ja isegi ülesütlemist. Mitmesugustest ringkondadest atakeeritakse praegu 3 kaubalepingut korraga: Eesti, Rootsi ja Saksaga. Eesti-Soome kaubalepingu revideerimise küsimus on juba vana, mitu korda on teda kalevi alla maetud, kuid nüüd on ta uuesti päevakorral. Põllumajandussaaduste valmistajate keskkliit on valitsusele saatnud vastava märgukirja, mille sisu seni salajas hoitakse. Arvatavasti on revideerimise nõudmise põhjuseks seekord jälle vana lugu — et leping Eestile rohkem kasu on toonud kui Soomele.

Eesti-Soome kaubalepingu revideerimise küsimusele pühendab pikema artikli ka Soome ma-

janduslik ajakiri „Talouismies“ 23. nov. Nimetatud artiklis väidetakse, et revideerijad on puht-faktiliselt asjaolusid arvesse võttes oma nõudmistega esinenud. Nimelt näevad nad, et 1921. ja 1922. a. oli Soome-Eesti kaubavahetus aktiivne Soomele, et Soome väljavedu Eestisse on aastast-aastasse langenud, kuna samal ajal Eesti sissevedu Soome on tõusnud, viimase aasta 10 kuuga juba 77,9 milj. Smk. peale. Kuid revideerijad ei ole selgitanud, kuivõrra need muudatused kaubavahetuses Eesti-Soome kaubalepingust olenevad. Kaubalepingus vastastikku antud soodustusi lähemalt silmitsedes leiab „Talouismies“, et leping sugugi süüdi ei ole selles, milliseks kaubavahetus mõlema maa vahel on kujunenud. Kõigepealt närveerivat Soome põllumehi põllusaaduste, s. o. liha ja kartuli, sissevedu Eestist. Käesoleva aasta 10 kuu sisseveost Eestist (77,9 milj. Smk.) teevad nimetatud kaubaliigid järgmised arvud välja: elavaid loomi — 6,9 milj. Smk. eest; elajatest saadud tooraineid, s. o. liha, — 18,3 milj. Smk. eest ja keeduvilja, s. o. kartuleid, 6 milj. Smk. eest. Kaubalepingu järele on eelpool nimetatud rühmadest ainult elusloomade sissevedu Eestist Soome tollivaba. Loomaliha sisseveoks ei ole Eestil mingisuguseid erilisi soodustusi, siin ei

muuda kaubalepingu ülesõtlemine sugugi seisukorda, sest Eesti loomaliha pealt maksetakse täiel määral Soome tollitariifis ettenähtud tolli. Kartuli sissevedu Eestist on küll lepingu järele tollivaba, kuid samuti tollivaba on kartuli import igast teisest maast, nii ei muuda siingi lepingu ülesõtlemine seisukorda, enne kui Soome kartuli-tolli üldse pole sisse seadnud.

„Talousmies“ arvates ei ole kaubalepingu süü, et Soome eksport Eestisse Eesti importist Soome

maha jääb. Ei olene Soome tahajäämine soodustuse puudusest kaubalepingus Soome kasuks ega Eesti ettejäädmine soodustuste ülirohkest. Soome väljaveo relatiivne vähesus Eestisse olenevat sellest, et pangad ei taha ja ei ole suutnud väljavedu tarviliselt finantseerida. Neil põhjustel jõuab „Talousmies“ arvamisele, et kaubanduspoliitilisest seisukohast ei ole mingit põhjust Eesti-Soome kaubalepingu ülesõttlemiseks.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Tallinna sadama kombed.

Registreeritud Kaubandus-tööstuskoja poolt vastavalt Kaubandus-tööstuskoja seaduse § 2 p. 8 ning astuvad jõusse alates 1. veebruarist 1929. a.

I. Laevade prahtimine, laadimine ja lossimine.

I. Üldmäärus.

§ 1.

Tallinna sadama kombed, mis alljärgnevatel paragraafides tähendatud, tulevad maksvusele ainult siis, kui poolte vahel tehtud veolepingus või konossementis teisiti ei ole kokku lepitud või kui kokkuleppe järele mõned küsimused peab lahendatama „kombe“, „sadama kombe“ või „current rate“ alusel.

II. Laeva sissetulek/äraminek, kohale asumine ja laadimiseks/lossimiseks ettevalmistamine.

§ 2.

Aeg, millal laevasõit Tallinna sadamas loetakse jäätakistuse tõttu seismajäänuks, määratakse kindlaks Kaubandus-tööstuskoja poolt.

Samal viisil tehakse kindlaks aeg, millal lügeda laevasõit kevadel avatuks või millal tarvitusele tuleb klausel „fow“.

§ 3.

Ersterminid veolepingutes, kui ei ole poolte vahel teisiti kokku lepitud, tõlgitsetakse järgmiselt:

a) Kui osalisel kaubaveol on laadungi kvantum veolepingus märgitud „circa“, on laeval õigus vastu võtta iga saadetist enam või vähem

5%. Saatja aga on kohustatud märgitud kvantumi täielikult ära andma.

b) Terve laeva prahtimisel on laeval õigus 10% laadungit enam või vähem sisse võtta, saatja aga on kohustatud niipalju kaupa andma kui laevale laadida võidakse.

c) „Circa“ kuu . . . päev või mõni teine sarnane termin tähendab aega 5 päeva enne või pärast nimetatud kuupäeva.

d) „About the beginning“ of (month) — mitte enne 1-st ja mitte hiljem 10. kuupäeva.

e) „About the middle“ of (month) — mitte enne 11. ja mitte hiljem 20. kuupäeva.

f) „About the end“ of (month) — mitte enne 21. ja mitte hiljem viimast kuupäeva.

g) „Middle“ of (month) — 15. kuupäeval.

h) „End“ of (month) — viimasel kuupäeval.

i) „End“ of (month) or „beginning“ of (month) — eelmise kuu viimase viie ja järgmise kuu esimese viie päeva jooksul.

j) „First half“ of (month) — 1.—15. kuupäevani.

k) „Second half“ of (month) — 16.—viimase kuupäevani.

l) „First open water“ või „prompt fow“ tähendab laadimise aega aurikatel ja mootorlaevadel kolme ja purjekatel nelja nädala jooksul, alates päevast, mil § 1 alusel kuulutati laevasõit avatuks.

m) „Running days“ (loading, discharging) — laev peab laadima/lossima antud jooksvate päevade jooksul, arvestades iga 24-tunnilist päeva laeva valmisolekust alates, maha arvamata pühapäevi ja vihma- või muid takistuspäevi, kuid maha arvates päevad, mis kaotsi lähevad laeva otsekohese viivituse või süü läbi.

n) „Running weather days“ — sama kui p. m., kuid maha arvates veel halva ilma tõttu kaduma minevad päevad.

o) „Sofort“ laadungi andmise või laadimise all tuleb mõista andmist või laadimist 5 jooksva päevaga; „Prompt“ — laadungi andmist või laadimist kolme jooksva nädala sees.

§ 4.

Laeva prahtimine „Tallinna sadamas“ või „Tallinna sadamast“ tähendab, et ette on nähtud laadimist või lossimist Vana-sadama piirides (Bass. 1, 2, 3). Kui tahetakse laadimist/lossimist toimetada Miinisadamasse, Boeckeri sadamasse või Vene-Balti tehaste sadamasse, peab selle kohta veolepingus eriti olema kokku lepitud.

Kuid laev on kohustatud ka prahtimisel „Tallinna sadamas“ laadima või lossima minema kolme viimsesse sadamasse, tingimusega, et üleminekukulud ja kaotatud aeg tasutakse kaubasaatja poolt ja et laev võib süvise pärast nendes sadamates seista täie laadungiga.

§ 5.

„Lossimisplatsiks“ laadungiga sissetulevatele laevadele loetakse sadamavõimude poolt kättejuhatatav plats Tallinna Vanas-sadamasse, kui laev on adresseeritud „Tallinna“, kui aga „Tallinn-Boeckeri“ või „Tallinn-Miini“, siis vastavalt nendes sadamates.

„Laadimisplats“ juhatatakse kaubasaatja (Befrachter) poolt Vanas-sadamasse või kui laadimine pidi sündima kokkuleppe järel Boeckeri või Miinisadamasse, siis seal kohal, kus laev võib süvise pärast seista.

On aga esimesel või teisel juhtumil juhatatud platsid juba teiste laevade poolt kinni või ei ole kättesaadavad laevale süvise pärast, asub laev võimalikult lähedal olevale vabale platsile, et seal lossida või laadida, millega laeva kohustus loetakse täidetuks.

§ 6.

Laeva valmisolekust kaupade lossimiseks või laadimiseks teatab laevakapten või tema agent kaupade vastuvõtjale, saatjale või nende agentidele kirjalikult, suusõnaliselt või telefoni teel. Suusõnaline või telefoniteade tuleb pärast kirjalikult kinnitada.

See määrus ei käi liinilaevade kohta.

Kui niisugune valmisoleku „notice“ on tehtud enne kella 16 (pühapäevade ja pühade eel enne kella 13), hakkab lossimis/laadimisaeg lugema järgmise tööpäeva hommikul. On aga „notice“ tehtud pärast kella 16 (resp. 13), hakkab aeg lugema järgmisel päeval kella 12-st, pühapäevad ja pühad välja arvatud.

Liinilaevade ja tükklaadungilaevade (general cargo) laadimis/lossimisaeg hakkab lugema kohe, kui laev on kohal ja tolliluba käes.

Laev loetakse lossimis-laadimisvalmis, kui ta asub lossimis-laadimisplatsil ja kui laadimise puhul laevaruumid korras on laadungi vastuvõtmiseks.

Tarvilised tolliload kaupade lossimiseks-laadimiseks peab muretsema ja vormaliteedid täitma kaubaomanik või tema agent ning nende aja- viivituse tõttu laevale tekkinud kahjud peavad tasuma nemad.

§ 7.

Laevad, mis Tallinna sadamasse laadungiga sisse tulevad ning peale lossimist siin laadivad, võivad § 6 tähendatud „notice“ laadimisvalmis oleku kohta teha ka enne lossimise lõppu ning schiffting'it. Sel juhtumil on laev vastutav laadungi vastuvõtmise eest määratud ajal, tasudes viivitusest tekkinud kahjud.

§ 8.

„Jooksvate päevade“ all mõistetakse samuti laadimisel kui ka lossimisel järjestikku kõik täied 24 tundi, alates esimesest lossimis- resp. laadimis-päevast, kaasa arvates kõik pühapäevad ja vihapäevad, maha arvates ainult aega, mis kaduma läheb laeva viivituse või süü läbi.

Kokkulepitud „tööpäevade“ või „laadimis-lossimis-päevade“ kindlakstegemisel arvatakse maha pühapäevad ning seaduses kindlaks määratud pühad, samuti aeg, mille jooksul tööd oli võimata teha suure vihma, lume, tormi või väärarmatu jõu põhjusel. Laupäev loetakse pooleks päevaks.

Tööpäeva pikkus arvestatakse äri- ja laupäevadel ametlikult määratud tundide järel (praegu äripäevadel 8 tundi ja laupäeval 6 tundi resp. 5 tundi). Vihma, lume jne. läbi kaotsiminev aeg arvestatakse tundide viisi.

§ 9.

Terve laeva prahtimisel laadimiseks on laevalt õigus nõuda kõige rohkem kahes kohas laadimist, misjuures schifftimise ja aja kulu kannab laev. Kuid niisugune schifftimine on lubatav ainult sama sadama piirides, s. o. Vanas-, Miini-, Boeckeri ja Vene-Balti tehase sadamates.

III, Laevade laadimine ja lossimine.

§ 10.

Lossimisel annab laev kaubad kuni reelinguni, tükklaadungi lossimisel aga kuni laeva taliulatuseni.

Laadimisel antakse kaubad saatja poolt laeva küljel luukide kohal, kuni reelinguni, kui tege-

mist on kaupadega, mis tulevad pakkides, korvides, vaatides jne. Kaubad aga, mida puistatakse, tulevad anda saatja poolt kuni laeva luugini ning tulevad sinna sisse puistata.

§ 11.

Talased, mida laadimise või lossimise juures tarvatakse, antakse kaubasaatja või kaubasaaja poolt.

Kui lossimisel vastuvõtja soovib puistkaupa laeva ruumides kottidesse või vaatidesse panna, peab ta need nõud ise andma ning kandma lisakulud, mis on ühenduses kottide või vaatide püstitoidmisega või kinnipanemisega.

Matid ja muud materjalid „dunnage“ otstarbeks annab kaubaomanik, kuid laev on kohustatud neid laadimisel kohale asetama. Dekklaadungi kinnitamise abinõud ja kinnipanemine sünnib laeva arvel ja vastutusel.

§ 12.

Kõik kulud, mis on seotud kaupade lugemisega, mõõtmisega, kaalumise ja kottide täitmise, lähevad kauba arvele.

§ 13.

Kai-kraanade sundusliku tarvitamise kohta on maksvad sadamavalitsuse määrused.

Kui määruse alusel kohas, mis laevadele määratud, kraana tarvitamine on sunduslik, kannavad kulud, mis ühenduses laadimisega ja lossimisega kraana abil laevast kuni kai peale või vastupidi, laev ja kaubaomanik kumbki poolel määral.

Kui lossimine-laadimine sünnib laeva arvel, kannab laev vintside, vintsijuhtide, laadimislossimisabinõude, stowimis- ja trimmimiskulud.

Kui lossimine-laadimine sünnib kauba arvel (fio), kannab kaup kõik lossimis-laadimis-, trimmimis- ja stowimiskulud kui ka kõik kraanatasud. Laeva vintsidega laadimisel-lossimisel annab laev kasutada ainult vintsid ühes poomidega ja tõstetrossidega, kuna vintsimeeste, auru-, stoppide- ja laadimis-lossimisabinõude kulud kannab kaubaomanik.

§ 14.

Laeva vintsidega laadimist-lossimist võib laevalt nõuda ainult selle raskuseni, kui laeva poomid kannavad, mis on laevakapteni otsustada, kuid minimaalraskus ei või olla alla 1,5 tn. Kui kolid ületavad raskuse, mida laeva poomid kannavad, peab lossimine-laadimine sündima ujuva või kaldakraana abil, mille kulud kannab laevaomanik.

§ 15.

Kui laev on prahitud ilma laadimis-lossimise päevase töönormi või päevade arvu kindlaks

määramata või kui see töö peab sündima „usanside“ põhjal või „viivitusega“, siis arvestatakse laadimis-lossimise päevane töönorm alljärgneva tabeli järele, milles aluseks on võetud normaalne 8-tunniline tööpäev.

	1. apr. - 31. okt.	1. nov. - 31. märts.
	luugi ja vintsi kohta: päevas tonni à 1000 kg.	
1. Tükklaadung:		
a) Põllutöömasinad ja -riistad	60	50
b) Raud lattides	60	50
c) Kõik muu tükklaadung	65	55
2. Laadung kottides	100	80
3. a) Laadung vaatides, üldse	100	85
b) Tsement vaatides	125	100
4. a) Linad, kanep	90	70
b) Takud	70	60
5. Faber rullides, pallides	100	80
6. Tselluloos	100	80
7. a) Vineer, kastilauad	100	80
b) Vineer-toolipõhjad	80	60
8. Vana raud	60	50
9. Kivisööed, põlevkivi	100	85
10. Koks	70	60
11. Lahtised õlikoogid	80	70
12. Muu kaup lahtiselt (vili, kaoliin, sool ja t.)	100	80
13. Metsamaterjalid:		
a) Deals and battens stand.	25	20
b) Boards	20	16
c) Props, pulp wood, kub-sülda	30	25
d) Kase- ja haavapakud, loads	50	40
e) Telegraafipostid (rickers), stand.	15	12
f) Liiprid, loads.	7	0

Tarvilise päevase laeva laadimise kvantumi kindlakstegemiseks kasvatatakse ülaltähendatud kvantumid laadimisluukide arvu peale, metsamaterjalide laadimisel aga tegevuses olevate luukide arvu peale.

Selles paragraafis tähendatud kvantumid on mõõduandvad eeldusel, et laev suudab nende normide järele kaupa vastu võtta. Saatja võib ka rohkem kaupa anda sel määral, mil laev suudab seda vastu võtta.

Tähendatud normid on maksvad laevade kohta mehaaniliste vintsidega. Käsihintsidega laevades on normid 50% võrra vähemad, kuid kui niisugust laeva laaditakse-lossitakse kaldakraanadega, on samuti maksvad ülalnimetatud täied normid.

§ 16.

Tramplaevade laadimisel täie laeva laadunguga antakse saatjale pärast laadimise lõppu kolm tundi aega konossementide ja teiste saatja kohustuses olevate dokumentide esitamiseks; metsa- ja linalaadungite korral on see aeg 6 tundi. Rohkem viivitatud aja eest vastutab saatja.

Liinilaevadele ja tükklaadungilaevadele, kellel kindlad ärasõiduajad, peab kaubasaatja dokumendid esitama laeva ärasõiduks.

§ 17.

Kui laev on prahitud „lumpsum'i“ (en rouche) või „round voyage'i“ alusel, tulevad laadungi alla anda kõik laadimisruumid, välja arvatud dekk. Sel juhtumil kannab kaubaomanik kõik laadimis-losimis-, stowimis- ja trimmimiskulud.

IV. Tarvitavad mõõdud ja kaalud.

§ 18.

Kui teisiti ei ole kokku lepitud, sünnib arvestus järgmiste mõõtude ja kaalude vahekorras:

- a) Ra-kuse „tonnid“:
 - 1) Inglismaale ja asumaadesse või Ameerika ühisriikidesse minevad või sealt tulevad kaubad — 1 tn. = 2240 Engl. n. = 1016 kg. = 62 puuda.
 - 2) Teistesse riikidesse tulevad või minevad kaubad 1 tn. = 1000 kg. = 61 puuda.
- b) 1 doppelt-tsentner (cwt) = 112 Engl. n. = 50,8 kg.
- c) 1 puud = 40 E. naela = 16,38 kg.
- d) Standart metsamaterjali: Peterburi standart = 165 kub.-jalga puhast puumassi.
- e) „Kub.-sülda“ propse: 6' × 6' × 6' = 216 kub.-jalga kokkulaotud propse.
- f) 1/ „Load“ liipreid või muid kandilisi materjale: 50 kub.-jalga puumassi.
 - 2) „Load“ ümmargusi puid: 50 kub.-jalga puumassi, mis saadakse n. n. „customs“ süsteemi alusel: puumass kub.-jalgades = (übermõõt tollides) 2:113.

4

- g) Telegraafipostide ja muude ümmarguste materjalide kubikmaht jalgades arvestatakse kubikmassi tabelite järele.
- h) Jalg = Inglise jalg = 12 tolli.
- i) Puistkaubad (Schüttwaren) arvestatakse n. n. nisukaalu alusel:
 - 1 Quarter = 496 Engl. naela ning teised viljad vahekorras, mida näitavad „London Baltic printed rates“, või 1000 kg. laevast väljaantud raskuse järele, misjuures ru-

kis, tangud, herved, linaseemned loetakse ruumi poolest võrdseks nisule, kuna odrad ja tatratangud 5%, kanepiseemned 10%, kaerad 20% suurema ruumiga arvestatakse.

j) Piiritusmõõdu üksuseks loetakse 144 pange.

Sadamamaksudest sisevetes.

K.-tööstuskoja laevasõidusektsiooni seisukoht.

Omavalitsus otsustas sisevete laevaomanikkude koosolek nõuda sisevete sadamamaksude võtmise alal aluseks võetud tonnaaži alandamist 20 br.-rgt. pealt 5 br.-rgt. peale. Seesuguse nõudmise põhjenduseks on asjaolu, et sisevete laevad alla 20 br.-rgt. on sadamamaksudest vabad, kuna nad aga sadamates samuti ruumi ja abinõusid tarvitavad nagu suurelki laevad.

Meriasjanduse peavalitsus, kellele sisevete laevaomanikkude otsus esitati, andis omal ajal lubaduse teedeministeeriumi kaudu vab. val. esitada sadamamaksude seaduse muutmise seaduse eelnõu, milles oleksid vastavad muudatused ette nähtud. Tegelikult pole aga üldtähendatud laevaomanikkude otsuse elluviimiseks midagi ära tehtud.

Praegu, mil sisevete laevanduse tööolud on juba enam-vähem välja kujunenud, näitavad tegeliku elu kogemused, et sisevete laevaomanikkude otsuse elluviimiseks, mis ka, nagu juba mainitud, omal ajal meriasjanduse peavalitsuse poolt täit tunnustamist leidis, on tarviline kiires korras, veel enne uue navigatsiooni algust, astuda mõjuvaid samme, et sadamamaksude seadus selles mõttes muudetakse, mis kindlustaks laevadele üle 20 br.-rgt. ühesuguseid töövõimalusi vähemate laevadega.

Tuleb tõsiselt arvestada sellega, et sisevete- ja vähematel laevadel kaubaveoks tunduvalt soodsamad tingimused kui suuritel laevadel. Sadamate puudumise tõttu on viimased sunnitud kaupade laevale ja laevalt kaldale toimetamiseks tarvitama paadimeeste organisatsiooni, mis suurte kuludega on seotud.

Seda küsimust kaalus Kaubandus-tööstuskoja laevasõidusektsioon oma üldkoosolekul 10. ja 11. detsembril s. a. jõudes otsusele, et sektsioonil selles küsimuses tuleb lähemal ajal esineda vähemate laevade maksustamise kavaga.

Suurema osa sadamamaksudest sisevete alal saab endale kohalik omavalitsus, olgugi et viimase poolt sadama tehniliseks arendamiseks peaaegu midagi ei tehta. Seega on sadamamaksud

omavalitsustele muutunud tuluallikaiks, ilma et saavutataks nende maksude peatstarvet --- sise-miste veeteede arendamist ja korraldamist. See olukord on täiesti ebaloomulik. Sellise olukorra tagajärg on ka see, et Tartus näiteks puuduvad igasugused abinõud laevade ülestõstmiseks.

Peale maksustamise aluseks võetud tonnaži muutmise on hädavajaline ka kaubakategooriate muutmise ja täiendamine, kuna praegused 3 kategooriat pole küllalt täieline jaotus, mille tagajärjeks on nähtused, et üsna odavad kaubad käivad sadamamaksude suhtes sageli kõige kallima kategooria alla ainult seepärast, et neid vastavates kategooriates, kus kõigest mõnikümme kauba nimetust, ei ole üles loetud, ja nende kuuluvuse määrab ära lause „kõik kaubad, mis ei ole eelmistes kategooriates üles loetud, kuuluvad 3. (s. o. kõige kallima) kategooria alla.“

Edasi tuleks võimalikult tariife alandada ja vähemalt selles osas, mida praegu võetakse Tartu sadama heaks, võttes arvesse selle sadama täiesti primitiivset ja tehniliselt väljaarendamatut seisukorda.

Kaubandus- tööstuskoja laevandusseksioon, kaaludes küsimust, tuli üksmeelsele otsusele sadamamaksude alandamiseks sisevete alal astuda mõjuvalt ja energiliselt samme.

Ametivõimud tekitavad raskusi laevasõidu alal Pärnu sadamas.

Oleme juba varemaltki kirjutanud sellest, et Pärnu tolliamet nõuab puksiir-laevade randa sõitmisel kui ka sealt lahkumisel igakord väljaklaarimist kohaliku piirivalve poolt. Kuna tolliamet suletakse kella 3 ajal p. l. ja piirivalve sageli asub merirannast kaugel, siis pole igakord võimalik seda nõudmist täita või selle täitmine on seotud suurte raskustega. Sageli saab puksiir-laev teate väljasõitmiseks peale tolliameti sulgemist, mil on võimatu teda välja klaarida. Samasugune lugr võib tekkida merirannast lahkumisel. Nagu öeldud, asub piirivalve rannast kaugel, inimese sinna saatmine on aegaviitev ja pealegi ei juhtu piirivalve ametnik mõnikord ka kodus olema. Puksiir-laev peab aga harilikult vara hommikul sadamast välja sõitma, et õhtul jälle sadamas tagasi olla. Siin oleks hädavajaline puksiiride suhtes väljaklaarimise vormalihteete lihtsustada või hoopis ära jätta, nii et igakord vaja ei oleks rannas piirivalvet hakata üles otsima.

Laevasõiduseksioon oma täiskogu koosolekul 10. detsembril arutas seda küsimust ja leidis Pärnu laevasõiduringkonnade poolt ülesvõetud

küsimuse põhjendatud olevat, mida tuleb toetada. Sektsioon tahab astuda samme, et ülaltähendatud raskused Pärnu laevasõidus kõrvaldataks. —

Kärevere sild ja Kaubandus-tööstuskoda.

Kärevere silla skandaalse kokkuvarisemise süüdlaste kunstlikul otsimisel on imelikul kombel mindud isegi nii kaugele, et nähakse teataval määral kaassüüdi Kaubandus-tööstuskojal, sest viimane olevat sillaehitamist nõudnud(!). Sarnaste järelduste tegemine on muidugi enneaegu, sest kuigi Koda oleks nõudnud silla ehitamist, ei või tema vastutada ei silla koha valiku, ei projekti ega ehitustööde läbiviimise eest, sest et selles temal sõnakestki kaasa pole rääkida. Mis aga puutub silla nõudmisesse tingimata praegusele kohale, siis ei vasta see tööoludele, sest Koja poolt nõuti Käreveres hiljuti kokkuvarisenud silla kohal asuva noaage se nahksilla juures ilmsiks tulnud laevasõidu ja parvetamise takistamise kõrvaldamist, seejuures tehnilise küsimuse lahendamise — kas uue silla, parve või muu näol — jättes ministeeriumi otsustada.

Jääb ainult imestada, kui kaugele meil võidakse minna katsetes vastutust veeretada oma õlgadelt mitte üksi kaastegelastele, vaid koguni kõrvalistele asutustele.

E. M.

Laevasõidu riikliku laenufondi summade järjekorraline jaotus.

Komitee koosolekul 20. detsembril määrati E. Treikelderile ühe 620 kandejõutonnilise 1921. a. ehitatud auriku ostmiseks laenu krediiti 25.000 kr. M. Kaljo poolt palutud 1.000 kr. tema 46 br-reg. m.-purjeka parandamiseks lükati tagasi. Edasi lükati tagasi J. Muni palve mootori ümbervahetuse kohta, kuni ta esitab täpsed andmed ja ümberehituse tehnilised plaanid.

Lõppeks võttis komitee vastu ühemeelse resolutsiooni, kus alla kriipsutab 6% laenu vajadust ja häid resultate laevastiku kasvamisel, soovitades vabariigi valitsusele leida võimalus 1929. a. jooksul vähemalt 250.000 kr. sarnast laenu võimaldada.

Eesti-Läti vahelise sadamamaksude muutmise konventsiooni kava.

Kojale on seisukoha võtmiseks saadetud nimetatud konventsiooni kava, kus ette on nähtud sellekohase 1928. a. sõlmitud konventsiooni

muutmise, mille alusel meil kui ka Lätis seni välissõidus sadamamakse arvestati.

Uue kava järele on ette nähtud: 1) maksusüsteemi lihtsustamine, 2) Transatlantide laevade soodustamine ja 3) väga tunduv maksude tõstmine.

Viimane, s. o. maksude tõstmine, tõuseb ka-

va järele teatud laeva- ja sõiduliikidele isegi 100% ja üle selle. Eriti kannataks liinilaevandus ja mõned teised eriliigid.

Kojas võetakse seetõttu kava põhjalikule arutamisele, kuna see võib avaldada väga sügavat mõju kogu meie välisühenduste poliitikale, samuti ka veohindadele.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Kuresaare eramerekooli tegevus võrdlemisi elav.

Teatavasti avati Kuresaares linna- ja maa-valitsuse ning kohal. laevasõidu ringkondade algatusel ja haridusministri loal eramerekool, millele valitsus annab aastas 5.600 kr. toetust. Koolis õpib käesoleval talvel 25 õpilast. 7. jaan. algavad kooli juures 2-kuised kursused kippari kutsele ettevalmistamiseks. Nagu näha, on sarnasest kutsekoolist meie saarlastele, kust pärit meie põlised meremehed, suur praktiline kasu.

Näitus- ja spordihoone Tallinna.

Juba mõnda aega on tunda Tallinnas puudust suurematest ruumidest, kus võiksid aset leida mitmesugused spordiorganisatsioonide ja koolide võimlemised, tennismängud talveajal kunsti- ja muud näitused, suuremad loengud, rahvakoosolekud jne.

Selle küsimuse harutamiseks oli kutsutud hiljuti kokku vastav nõupidamine, millest võtsid osa esindajad: haridus- ja kaubandus-tööstusministeeriumilt, Tallinna linnavalitsuselt, Tallinna ehitusosakonnalt, Kaubandus-tööstuskoljal, Tallinna börsikomiteelt, Eesti Põllumeeste Keskseltsilt ja Tall. E. Põllumeeste Seltsilt, spordiselts „Kalevilt“, a.-s. „Näituselt“ j. t.

Nõupidamisel leiti, et tarvidus sarnaste ruumide järele Tallinnas suur on ja pooldati sellekohase hoone püstitamist.

Et kavatsetavate ruumide jaoks hoone ehitus end majanduslikult ära tasuks, peeti tarvilikuks, et hoone asuks südalinnas või selle läheduses, mis selle intensiivsemat kasutamist võimaldaks.

Eeltööde tegemiseks ja vastava koha leidmiseks volitas koosolek a.-s. „Näituse“.

Kirjandus.

Toimetusele on tulnud broschüür „Kuidas õnnetusi ära hoida põllumajanduslike masinate kasutamisel“,

kirjut. ins. G. Liidemann, põllutööstusministeeriumi väljaanne nr. 35, 24 lk.

Põllumajanduslike masinatega töötades tuleb ette sageli õnnetusi, mis nõuavad ohvriks inimelusid ja varandusi. Et hoiduda õnnetustest, on broschüüris toodud rida juhatusi, kuidas põllumajanduslike masinate juures võtta tarvilikele mitmesuguseid tehnilisi kaitseabinõusid. Broschüür on varustatud hulga joonistega, mis kujutavad piltlikult kaitseabinõude tarvitamist.

Soome:

Puuturg. Soome saeveskite omanikud nuri-sevad, et N.-Vene ebaterve võistlus puuturul sünnitab suurt segadust. Rahahädas olevat venelased ükskõik mis hinna eest valmis puukaupa müüma, ka alla oma valmistushinna. Väliskaubanduse monopoli tõttu on neil jälle võimalik importkaupade pealt tagasi võtta veel seda kasugi, mis nad ekspordi puhul kahju saavad. N.-Vene hädaekspordi tõttu on puukauba hinnad juba langenud 1—3 inglise naela standardi pealt. Kõige halvem on aga see, et ostjad, kes ei tea, missuguste üllatustega venelased veel välja võivad tulla, keelduvad nüüd lepinguid sõlmimast tuleva aasta väljaveo peale, nagu see harilikult on sündinud, vaid püüavad ära oodata, kuni seisukord selgub. Oktoobris on siiski juba väiksemate partiide peale lepinguid tehtud 1929. a. ekspordi arvel (4.000—5.000 standardi Egiptusesse, Hollandi ja Prantsusmaale).

Greeka:

Üldtollitariifi tarvitusele võtmine Nõukogude ja Poola kaupade suhtes.

Pikka aega kestnud läbirääkimised venelastega ja poolakatega uue kaubalepingu sõlmimiseks pole annud Ateenile seni rahuldavaid tagajärgi ja seetõttu andis Greeka rahaministeerium ringkirjaliselt teada vastavatele ametasutustele, et 1. det. peale Venest päritolevad kaubad üldtollitariifi alla kuuluvad, kuni uue kaubalepingu

õlmimiseni ja elluviimiseni. See asjaolu on teisel pool tekitanud tõsist ärevust.

Ka Poola suhtes oli kuulda, et sama korraldus ka Poola kaupade kohta varsti maksma pannakse, kuid seni pole meie teada vastavat ringkiija veel laiali saadetud.

Eesti peakonsulaatreekas.

Mida tuleb tähele panna hüpooteekidega koormatud Greeka laevade ostmisel.

Kuna on võimalus Greeka lipu all sõitvate laevade ostmiseks, toome Eesti peakonsuli informatsiooni küsimuse kohta:

- 1) Greeka laevade müük välismaale on vaba.
- 2) Kui Greeka laeva, millel lasub obligatsioon, tahetakse täiesti või üle 50% osas välismaale müüa, siis peab obligatsiooni omanikult olema vastav nõusolek või kustutatama obligatsioon ja laev peab minema välislipu alla.
- 3) Kui p. 2. tähendatud juhtumil obligatsiooni omanikult — nõusolekut ei olnud, tühistatakse müügileping ja müüja võetakse vastutusele.
- 4) Informatsiooni obligatsioonide kohta annavad sadama võimud, kus laev registreeritud.

Teadaanne merimeestele,

välja antud meriasjanduse peavalitsuse tuletornide osakonnast.

Nr. 41. Tahkona tuletornist 67° 5,8 miili kaugusel (laius 59° 7' 42" N ja pikkus 22° 45' 30" O) on leitud põhjavajunud laeva vrakk, mille pealt ulatub veest välja masti ots. Sügavus vraki peal on 15 meetrit.

Vraki peale on pandud risttooder.

Eesti kaart nr. 8.

Nr. 42. 1. jaanuarist 1929. a. on Eesti jää-

Meriteateid Daanist.

Ankerdamise keeld Drogdeni väinas.

6. novembril maksmahakanud määruse jätele keelatakse ära ankerdamine Drogdeni väina süvendatud osas (teatavasti on seal süvendustööd käimas juba pikemat aega), nimelt Middlegrundi ja Nordre Rose tulinornide läheduses olevas ribas, mis ulatub 1/2 merimiili lõunapoole Drogdeni tulilaevast, mille seisukoht: L. 55° 33' 03" ja p. 12 42" 57" ".

Jäämaksud.

15. detsembrist kuni tuleva aasta märtsikuu lõpuni võetakse Daanis kõikidelt masinajõuga liikuvatelt laevadelt, mille mahutus üle 100 brutto rg.-tonni, jäämaksu à 10 ööri pr. netto rg.-tonn. Laevad, millelt juba kahel korral ühel nooajal on neid makse võetud, vabastatakse edaspidistest maksudest samal hooajal. Maksustamise alla kuuluvad ka kõik välismaa laevad. Vabastatud on ainult Daani riigi laevad.

Jäämurdjad sõiduvalmis.

Riigi jäämurdjad „Isbjørn“ ja „Lillebjørn“ seisavad Kopenhaageni sadamas auru all, valmis kohe väljasõiduks, kui peaks tarvidus nende järele tõusma.

murdjatel ja tulelaevadel järgmised raadio-kutsesignaalid:

- „Suur Tõll“ — E S A S
- „Tasuja“ — E S A U
- „Jüri Wilms“ — E S A E
- „Nekmangrund“ — E S D
- „Revalstein“ — E S F
- „Reserve“ — E S F

Tolliteateid.

Tollikomitee otsus mõnede kaupade tollimise kohta.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada:

I. A. Sisseveotariifis.

Rauasuhkur (Ferrum oxydatum sacharatum), t. t. 112 p. 9 alla kuuluvaks kui keemiline aine eraldi nimetamata (t. k. otsus nr. 2389 + 1. XII. 28. a.).

Õhuke valge paber (Soome suitsupaber nr. 5), mille kaal ühes ruutmeetris on umbes 30 grammi ja mis on määratud suitsetaajate eneste

poolt odavast tubakast sigarettide valmistamiseks (keeramiseks), t. t. § 177 p. 2-f alla kuuluvaks, kui paberossipaber valge (t. k. otsus nr. 2393 — 1. XII 28 a.).

Kolmerattaline täiskummidega laste jalgratas, raskusega üle 3 kg. tükkis, mida oma suuruse järele otsustades sõiduriistadeks tarvitada ei saa, t. t. § 153 p. 1 alla kuuluvaks, t. t. § 173 p. 4 märkuse põhjal (t. k. otsus nr. 2404 — 1. XII 28. a.).

Portselanist väikesed teosed, mis kujutavad enesest: istuvat last, kujul rüüded selga maalitud; istuvat naist, kujul supel-

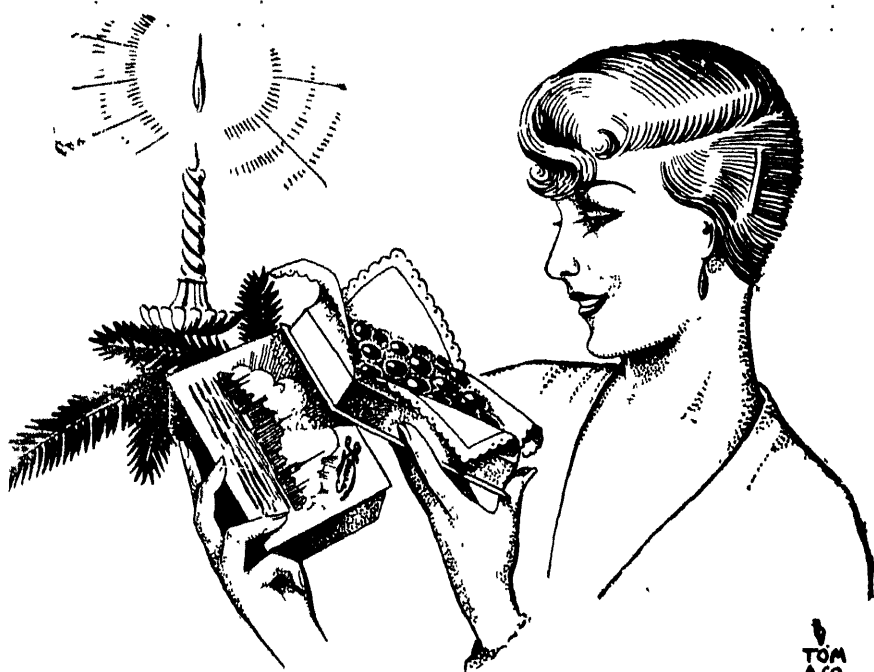
kostüüm selga maalitud; lamavat naist, kujul peas loomulikud juuksed; korvikandjat poisikest, korp lihtsast metallist; puudritoos, mille kaanel liikuvate silmadega pieroo pea; loomapead, peal liikuvad silmad ja suhu paigutatud riidest mõõdurihm, t.-t. § 215 p. 2 alla kuuluvaks kui pudukaup lihtne (t.-k. otsus nr. 2392 - I XII 28. a.).

L. B. Sisseveotariifis.

Hambakreemitinast tuubid peal kirjadega: Die rationelle Mundpflege, Chlorodont, Pfeffermünz-

Zahnpaste, Leo-Werke A./G. Dresden nr. 6., t.-t. § 10 alla kuuluvaks, võttes arvesse, et tuubide peal on ainult välismaa firma nimetus (t.-k. otsus nr. 2399 — I. XII 28. a.).

Umbes 40 sm. × 10 sm. × 5 sm. suurune papist karp, mis vahedega jagatud o-adeks ja määratud ühe komplekti suitsetamistarbeasjade mahutamiseks, nagu: tuhatoosi, paberossitoosi, tulesüütaja, tubakakarbi, pakkimisabinõuks, millel iseseisvat väärtust ei ole (t.-k. otsus nr. 2401 — I. XII 28. a.).

Louise

Vastuvaidlemata parim šokolaad!

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimikirjad ja hinnad (en gros).

	Kroonid.		Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja Inglise	pd. 7.15—7.40	Heeringad, Islandi	pd. 25.—
" sõre, kõrgem sort	" 7.20—7.30	Liha, sea, I sort	" 15.20—16.00
Ameerika ja Inglise	" 3.00—3.10	" looma, I sort	" 6.00—9.20
"J. Puhk ja Pojad" rukkijahu	4.10—4.30	Õlikoogid, linaseemne	" 3.40
" pütül	" 4.10—4.30	" päevalille	" 3.35
"J. Puhk ja Pojad" suurveski	" 4.10—4.30	" soja tangud	" 3.50
saadused. Hinnad arvatud 50	" 4.10—4.30	Jahu, päevalille	" 3.45
klg. eest ühes valge puuvil-	" 4.10—4.30	Segajõutoit I s.	" 3.30
lase kotiga.	" 4.10—4.30	" II s.	" 3.—
Pütülijahu:	" 4.10—4.30	Suhkrupreedikoogid	" 2.20
Rukkipütül patent (à 50 kg.)	puud 4.90	Mais	" 3.10
harilik	" 4.30	Nisukliid	" 2.40—2.50
"Eesti Parem" saiajahu à 50 kg.	" 7.50	Puuvillane riie, Bjas	arss. 0.42—0.52
"Kalev"	" 7.10	" Mitkal	" 0.32—0.38
"Taara"	" 6.80	Lina, Liivi R. Saatejaam	pd. 22.50—23.00
"Kungla"	" 6.20	" Petersi	" 24.00—24.50
"Sampo"	" 5.80	" Võru	" 23.50—24.00
Manna	" 8.—	" Tartu	" 22.50—23.00
Granular	" 7.20	Linaseemneõli, 87 1/2 0/0 basis	" 4.70—4.80
" poolsõre	" 7.60	" 95	" 5.90—6.00
" sõre	" 7.70	Kivistisi, auru, Yorkshire, 2k.pest.	" 0.41—0.44
Jahu: nisu, pehme — sõre	" 5.80—7.70	" Newcastle	" 0.40—0.42
A/S. Rotermanni teh.:	" 5.80—7.70	" sepa	" 0.41—0.42
Jahu: nisu, pehme — sõre	" 5.70—7.60	Koks, gaasi	" 0.60—0.65
" rukki	" 3.00—3.10	Põlevkivi, I sort A fr-ko Kohtla j.	" 0.10
" pütül	" 4.00—4.20	" I " B	" 0.09
Nisu, Eesti	" 3.90—4.00	" II "	" 0.075
Rukis, Eesti	" —	" III "	" 0.05
" Saksamaa	" 2.80—2.85	" Fenolaat, Tallinn	" 1.70
Kaerad, toidu, Eesti	" 2.85—2.90	" Gudroon	" 2.25
" Saksamaa	" 2.85—2.90	Rtigi turbatööstus: "Turba"	1000 kg. 12.85
Odrad, õlle välismaa	" 3.25—3.30	Põlevkivipigi	pd. 2.—
toidu	" 3.10—3.20	Raud, sordi	" 2.60—2.90
Herned, Hollandi	" 6.75—6.80	" vits	" 3.30—4.10
Riis, Burma II	" 5.85—5.95	" plekk	" 3.20—4.20
Kartulid, eksport	" 0.95—1.00	" plekk, tsingitud	" 5.80—6.20
piirituse	" 0.72—0.78	Raudtalad	" 2.60
Kartullitärklis "Superieur"	" 6.75	Teras, vedru	" 4.50—5.—
Või, eksport, I sort	" 56.40—58.40	" tööriistade	" 12.—14.—
Margarin, välismaa	" 20—20.80	" talla	" 3.20
" kodumaa	" 18—20.80	Inglistina	" 89.—90.—
Kaseiin, Eesti	" 12.75—13.25	Seatina	" 10—10.50
Juust "Schweitsi", kodumaa	" 28.50—30.—	Vaskplekk, punane	" 31.—31.50
Munad, eksport I s. (kast 1440 tk.)	kast 43.20	" valge	" 30.—30.50
Kakao, Hollandi	pd. 26—30	Tsinkplekk	" 16.—
" Inglise	" 22—24	Masinaõli, Vene ja Poola	" 4.50—4.80
" Ameerika	" 20—21	" Ameerika	" 4.90—5.20
Kohv, Rio, Santos	" 44—46	" mootori	" 5.80—7.—
" Kesk-Ameerika sordid	" 53—71	" Poola	" 5.70—11.—
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	" 85—93	" auto	" 6.50—17.—
" Orange Pekoe, Java	" 77—87	" Poola	" 6.50—7.—
" Moning, Hiina	" 42—46	Linaseemneõli	" 15.10
Suhkur, peenike, valge, Poola	" 5.85	Värnits	" 15.50
Siirup, kartuli, 420/0	" 8.—	Pärafinõli, Poola	" 7.75—9.—
Glükoos	" 7.—	Tsilindriõli, Vene	" —
Sool, lahtine, Vene, franko jaam	" 0.55—0.56	" Ameerika haril. aur. 280°	" 5.10—6.—
Narva ja Irboska	" 0.56—0.60	" ülekuum. " 320°	" 7.50—9.—
Saksa	" 0.56—0.60	Põlevkiviõli	" 1.70
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn 44.00—50.00	Nafta, Vene	" 2.15—2.30
" Maifulls	" 48.00—54.00	" Ameerika	" 1.95—2.15
Heeringad, Schoti Matties	" 51.00—53.00	Petrooleum, Vene, sisternid ja	" 2.15—2.30
Heeringad, Schoti Mattfulls	" 55.00—57.00	" vaadid	" 2.15—2.30
Heeringad, Norra	" 30.—	" Am. sistern. ja vaadid	" 6.—
		Bensiin, Vene	" 6.—
		" Ameerika	" 2.65—2.80
		Eesti traktorbensiin	" 5.55
		" jõubensiin autode jaoks	" 1.65—1.75
		Pesuosoda, kodumaa	" 1.65—1.75

Seebikivi 720/0	"	4.50—5.—
Varvid, nigrosiin, veessulav, välism. pd.	"	89.—90.—
" tsinkvalge, välism.	"	13.20—13.85
" hnavaige, "	"	14.25—15.50
" ooker, "	"	2.90—4.20

Vaetisained,		
salpeeter, Norra 100 kg. tünn	—	—
" Tshilli 75 " kott	—	—
" superfosfaat 18—20% 100 kg. "	—	—
" thomasjahu 16—17% 100 kg. "	—	—
" kaalisool 30% 100 kg. "	—	—
" " 40% " " "	—	—
" kaniit 12% " " "	—	—
Vävelhapuammoniaak 75 kg. kott	—	—
Lubjalämmastik 100 kg. "	—	—
Vosvoriit, Eesti 25—27% 100 kg. "	—	—
Eesti rikast, vosvoriit 25—27% "	—	—
Paber, rotatsiooni	pd	4.—
Tsement, Portland, Kunda		
pütt 10 pd. 10 nl.	tünn	8.75
Tsement, Aseri		—
Kriit, toores	pd.	—
" pestud	"	1.15—1.25
Asfalt	"	1.30
Kivitõrv, välismaa	"	—
Puntõrv	"	—
Lubi	"	0.43—0.50
Kips, tikkides franko j. Irboska 1000 kg.	"	15.25
" jahvatatud " "	"	24.40
" krohvimise " "	"	36.60—42.70
Telliskivid, I s., Rapla franko		
vagun Tallinn	1000 tk.	59.—61.—
Tullitünn, orig. kast (5000 toosi)		
mark „Baltika“ ja „Phönix“		130.—
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast, I s.	pd.	64.—72.—
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	"	72.—76.—
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	"	64.—72.—

Liverpooli börs.

American Fully Middling Inglise maela (lbs) eest
dets. 10 Ingl. pensi (d) loko 10.39, jaan. 10.16,
märts 10.18, mai 10.20, dets. 11 Ingl. pensi (d)
loko 10.53, jaan. 10.32, märts 10.33, mai 10.35.

Prahid:

Lina		
Tallinn — Stettiin	tonn sh.	—
" — Ghent	"	22/6
" — Dundee	"	32/6
" — Belfast	"	47/6

Takud

Puumaterjalid

	Standard	
Tallinn — London	sh.	45/—
" — Hull	"	47/6
" — Antwerpen ja Ghent	"	40/—
" — Dundee	"	41/—
" — Manchester	"	53/—54/—
" — Grangemouth	"	42/—
" — Belfast	"	55—57/6
" — Rotterdam	tonn Hfl.	52.—
" — Amsterdam	"	26.—

Segakaup

Tallinn — Stettiin	tonn sh.	12—25/—
" — London	"	15—40/—
" — Stokholm	Rk	10—30

Võid

Tallinn — Stettiin	või tünn sh.	1/6—

Tallinna börsi kursisedel.

		19. XII.	20. XII.	21. XII.	22. XII.	23. XII.	24. XII.
New-York	T.	—	—	—	—	—	—
1 dollar	O.	3.73	3.72.85	3.72.85	3.72.85	3.73	3.73
	M.	3.74	3.73.85	3.73.85	3.73.85	3.74	3.74
London	T.	—	—	—	—	—	—
1 naelsterl.	O.	18.10	18.10	18.10	18.10	18.11	18.11
	M.	18.15	18.15	18.15	18.15	18.16	18.16
Bertiin	T.	—	—	—	—	—	—
100 S. riigim.	O.	88.90	88.90	88.90	88.90	88.95	88.90
	M.	89.50	89.50	89.50	89.50	89.55	89.50
helsingi	T.	—	—	—	—	—	—
100 Soome m.	O.	9.38	9.38	9.38	9.38	9.38	9.38
	M.	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43
Stokholm	T.	—	—	—	—	—	—
100 Rootsi kr.	O.	99.90	99.90	99.90	99.95	100.—	100.10
	M.	100.50	100.50	100.50	100.55	100.60	100.70
Kopenh.	T.	—	—	—	—	—	—
100 Daani kr.	O.	99.60	99.55	99.60	99.55	99.60	99.65
	M.	100.20	100.15	100.20	100.15	100.20	100.25
Oslo	T.	—	—	—	—	—	—
100 Norra kr.	O.	99.40	99.40	99.40	99.40	99.40	99.50
	M.	100.10	100.10	100.10	100.10	100.10	100.20
Pariis	T.	—	—	—	—	—	—
100	O.	14.60	14.60	14.60	14.60	14.60	14.60
	M.	14.85	14.85	14.85	14.85	14.85	14.85
Prants. fr.	T.	—	—	—	—	—	—
Amsterd.	T.	—	—	—	—	—	—
100 flooriini	O.	149.90	149.90	149.85	149.85	149.90	150.00
	M.	150.70	150.70	150.65	150.65	150.70	150.80
Riia	T.	—	—	—	—	—	—
100 latti	O.	71.90	71.90	71.90	71.90	71.90	71.90
	M.	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40
Zürich	T.	—	—	—	—	—	—
100	O.	71.90	71.90	71.90	71.90	71.95	71.95
	M.	72.50	72.50	72.50	72.50	72.55	72.55
Helv. fr.	T.	—	—	—	—	—	—
Brüssel	T.	—	—	—	—	—	—
100 belgat	O.	51.90	51.90	51.90	51.90	51.90	51.90
	M.	52.40	52.40	52.40	52.40	52.40	52.40
Milano	T.	—	—	—	—	—	—
100 liiri	O.	19.55	19.55	19.55	19.55	19.55	19.55
	M.	19.95	19.95	19.95	19.95	19.95	19.95
Praha	T.	—	—	—	—	—	—
100 Tsh. sl. kr.	O.	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05
	M.	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25
Viin	T.	—	—	—	—	—	—
100 Austr. sh.	O.	52.55	52.55	52.55	52.50	52.55	52.55
	M.	53.15	53.15	53.15	53.10	53.15	53.15
Budapest	T.	—	—	—	—	—	—
100 pengot	O.	65.05	65.05	65.—	64.95	65.—	65.05
	M.	65.75	65.75	65.70	65.65	65.70	65.75
Varssavi	T.	—	—	—	—	—	—
100 slotti	O.	41.50	41.50	41.50	41.50	41.50	41.50
	M.	42.70	42.70	42.70	42.70	42.70	42.70
Kaunas	T.	—	—	—	—	—	—
100 litti	O.	36.75	36.75	36.75	36.75	36.75	36.75
	M.	37.35	37.35	37.35	37.35	37.35	37.35
Moskva	T.	—	—	—	—	—	—
100 rubla (tshekk)	O.	191.75	191.75	191.75	191.75	191.75	191.75
	M.	193.25	193.25	193.25	193.25	193.25	193.25
Danzig	T.	—	—	—	—	—	—
100 guld-nak	O.	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40
	M.	73.—	73.—	73.—	73.—	73.—	73.—